

VERKSAMHETSBERÄTTELSE
OCH ÅRSREDOVISNING

2016

SVENSKA AFGHANISTANKOMMITTÉN

Svenska
Afghanistankommittén

Innehåll

VERKSAMHETSBERÄTTELSE

Ordföranden om 2016	3
Om SAK	4
SAKs resurser	5
SAKs insatser KARTA	6
Bakgrund Afghanistan 2016	8
Konflikt, säkerhet och riskhantering	13
Mål 1 Tillgång till hälso- och sjukvård	16
Mål 2 Tillgång till utbildning	24
Mål 3 Säker försörjning på landsbygden	32
Mål 4 Inflytande och deltagande	38
Mål 5 Offentligt och politiskt engagemang	44
Korruption och kriminalitet	50
Tre aspekter av intern utveckling	52
SAKs organisation	53
Styrelsen 2016–17	54

ÅRSREDOVISNING

Förvaltningsberättelse	56
Bokslut	62
Revisionsberättelse	72
Föreningsrevisorernas rapport	74

Har du några frågor om vårt
arbete i Afghanistan eller
denna rapport – tveka inte
att höra av dig. info@sak.se

REDAKTÖR **KLAS BJURSTRÖM**
FORMGIVNING **MARKUS HÅKANSSON**
FOTO OMSLAG **MALIN HOELSTAD**
TRYCK **TRYDELLS**

Vi behöver våra lärdomar

När det här skrivs har den statliga utredningen och utvärderingen av Sveriges insatser i Afghanistan under perioden 2002–2014 just presenterats. Det är ingen upplyftande läsning om man ser till makronivån och allt det som inte berör biståndet. På mikronivån – den lilla världen som jag kallade det i redovisningen för 2015 – där Svenska Afghanistankommittén arbetar oförtrutet har biståndet bidragit till framsteg, men också i landet i stort. Utredningen visar att biståndet bidragit till social och ekonomisk utveckling, demokratisering av samhället och till att stärka kvinnors ställning.

Den 8–9 december 2016 arrangerade SAK en internationell konferens där vi ställde frågan ”Vad har gjorts och vad kan göras bättre?” Det var ett initiativ för att sammanföra flera olika utvärderingar av insatser i Afghanistan efter talibanstyrets fall 2002. Lärdomarna från konferensen ligger i linje med den svenska utvärderingen. Men kanske det som för framtiden är det viktiga är att vi håller reda på de lärdomar vi ”glömt”, de vi ”ignorera” och de vi har ”att genomföra”. Till exempel att kontexten är extremt viktig och kräver många olika kompetenser samt att hålla isär civila och militära insatser.

Att följa upp och utvärdera är en del av SAKs dagliga arbete. Vare sig vi gör det internt eller med hjälp av extern part. Det är en fråga som vid varje styrelsemöte finns på dagordningen. Men det är ingen enkel fråga i ett land med en pågående oförutsägbar konflikt. Det är en utmaning att mäta något över huvud

taget i sådan miljö. Årets redovisning fokuserar därför på detta område. Under varje målområde finns exempel på och resonemang om vilka uppföljningar och utvärderingar som görs. En illustration av detaljrikedomen som måste finnas med är uppföljningen i våra skolor. Oannonserade besök med genomgång av närvarodokumentationer, både för elever och lärare, tillgång till läromedel, skicket på utrustning och lokaler. Samtidigt är det inte riskfritt att låta människor utifrån resa till skolorna på landsbygden, vilket betyder att besöken i sig blir komplexa att administrera och genomföra.

Jag hoppas att årets redovisning ska ge ett annat perspektiv än det som förmedlats av medierna när den svenska utvärderingen presenterades. Det sker framsteg men det är lätt att de drunknar i floden av andra nyheter som handlar om stormaktspolitik och regionala konflikter där Afghanistan ofta får vara spelplanen. Våra nästan 3500 medlemmar, 5300 medarbetare och miljoner människor på den afghanska landsbygden vill fortsätta utveckla landet i många generationer. Och att det kan göras kan vi se i backspegeln.

Peder Jonsson
Ordförande
Svenska Afghanistankommittén

Om SAK

SAKs VISION
är ett Afghanistan fritt från
fattigdom, våld och diskriminering

SAKs MÅLGRUPPER
är landsbygdssamhällen, kvinnor,
flickor och pojkar, personer med
funktionsnedsättning

Människorna i byar på den afghanska landsbygden är till stor del utestängda från det nationella politiska och ekonomiska livet. Tillgången på exempelvis utbildning, hälsovård, rent vatten och sanitet är väsentligt lägre än i stadsmiljöer. De marginaliserade grupper som SAK arbetar med uttrycker oftast att breddad försörjning och tillgång till utbildning och hälsovård är de viktigaste förändringarna som kan göras för att förbättra deras liv.

Kvinnors ställning, liksom relationen mellan män och kvinnor, varierar och beror på flera faktorer, bland annat sedvänjor, utbildning, tillgångar, geografisk plats och utsatthet för konflikt. I allmänhet har kvinnor begränsad tillgång till samhällstjänster som utbildning och hälsovård, arbete utanför hemmet och ekonomiska resurser. De har också mycket stora begränsningar i sin frihet att resa, umgås och delta i det offentliga livet.

Barn i Afghanistan, flickor och pojkar, är i olika hög grad drabbade av fattigdomen och många utvecklingsresultat för barn visar tydliga skillnader mellan könen. Flickor har sämre tillgång till utbildning, hälsovård och rättvisa.

Personer med funktionsnedsättning är bland de fattigaste och socialt mest exkluderade. Människor med funktionsnedsättning stigmatiseras. Både samhällsstrukturer och bristande medvetenhet hos många människor ligger bakom en svår och regelbunden diskriminering.

SAKs UPPDRAG
är att ge människor makt över
sin utveckling och sina liv

VÅRT FÖRHÅLLNINGSSÄTT
OCH VÅRA MEDEL

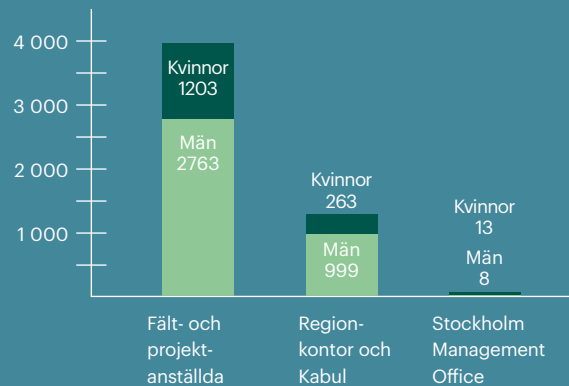
Det huvudsakliga ansvaret för att bygga ett rättvisare samhälle ligger hos den afghanska befolkningen. SAK anser att marginalisering och maktlöshet, snarare än enbart brist på resurser, är grunden till fattigdom. I enlighet med detta anlägger SAK ett rättighetsbaserat perspektiv och strävar efter inkludering och att bidra till att ge individer, lokalsamhällen och lokala organisationer möjlighet att fullt ut delta i samhället och påverka sin egen utveckling. I vårt arbete bär vi med oss våra kärnvärden: lyhördhet, opartiskhet, jämlikhet, social rättvisa och integritet.

För att uppnå våra mål använder sig SAK främst av tre medel: kapacitetsutveckling, grundläggande samhällsservice och påverkansarbete. Kapacitetsutveckling omfattar att stödja shuror (byråd) att organisera och mobilisera sig, liksom stöd till lokala organisationer och myndigheter. Då den afghanska staten ännu inte kan svara upp mot rätten till hälsovård och utbildning hos människor på landsbygden kommer tillhandahållandet av grundläggande samhällsservice att vara absolut nödvändigt under överskådlig framtid, framförallt på provins- och distriktsnivå. Men tjänster som hälsovård och utbildning är en grund för trovärdighet och ger en plattform på vilken SAK kan utveckla lokal kapacitet. Påverkansarbete är ett medel att både uppnå förändring genom policy och lagstiftning, men också för våra lokala partners när de ska stödja våra målgrupper.

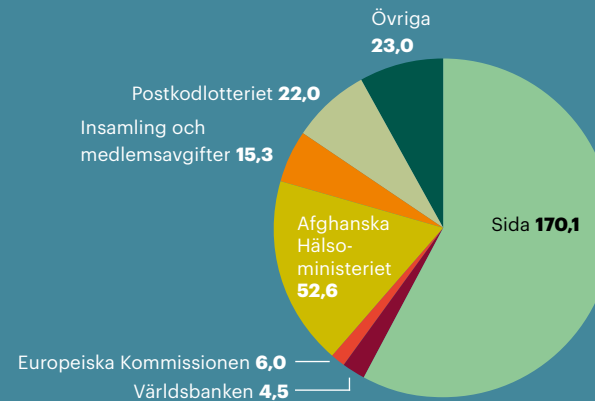
SAKs resurser

SAK hade under året **3 432** medlemmar i 12 lokalkommittéer i Sverige och en i Afghanistan. Antalet anställda uppgick till 5 262, varav 21 i Sverige.

ANSTÄLLDA

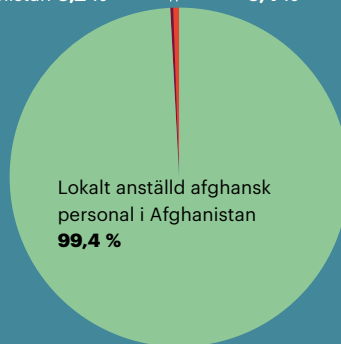

FINANSIÄRER 2016 (MILJ KR)

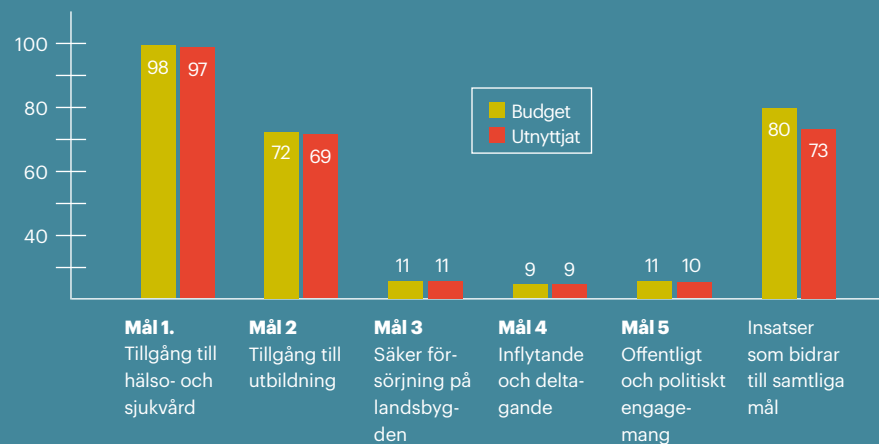

INTERNATIONELL RESPEKTIVE AFGHANSK PERSONAL

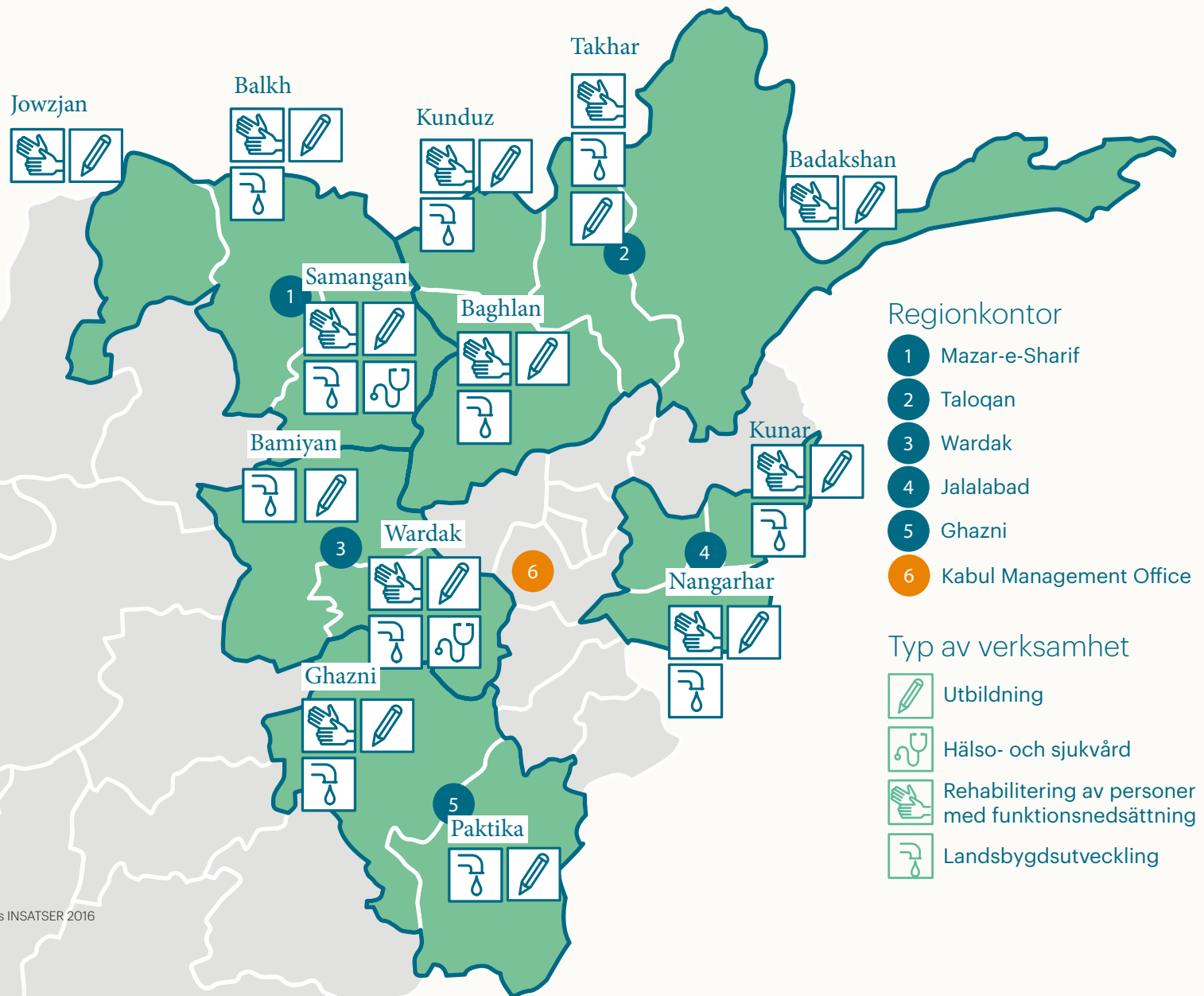
Internationell personal i Afghanistan **0,2 %** | Anställda i Sverige **0,4 %**

RESURSANVÄNDNING (MILJ KR)

SAKs insatser 2016

ÅRET I KORTHET

HÄLSOVÅRD

SAK registrerade fler än 2,6 miljoner patientbesök under 2016. Utbildning av barnmorskor och sjuksköterskor: 47 unga kvinnor utexaminerades från SAKs barnmorskeutbildning, 25 studenter blev färdiga sjuksköterskor.

UTBILDNING

Mer än 61 000 barn gick i skolor som stöds av SAK.

REHABILITERING

Fler än 26 000 personer behandlades med sjukgymnastik och nästan 13 000 fick olika typer av ortopediska hjälpmedel.

UTVECKLINGSRÅD

Den traditionella formen för gemensamt beslutfattande i Afghanistan är shuran eller byrådet. Under 2016 genomförde 388 byråd utvecklingsinsatser tillsammans med SAK.

FÖRSÖRJNINGSMÖJLIGHETER

Hushåll och enskilda, framförallt kvinnor med försörjningsansvar och personer med funktionsnedsättning, fick stöd genom mikrolån och genom att bilda självhjälpgrupper, byföreningar för gemensamt sparande lån samt producentgrupper.

SAK ARBETAR MOT 5 MÅL

MÅL 1 Tillgång till hälso- och sjukvård

MÅL 2 Tillgång till utbildning

MÅL 3 Säker försörjning på landsbygden

MÅL 4 Inflytande och deltagande

MÅL 5 Offentligt och politiskt engagemang

KONFLIKTEN PÅVERKAR SAK

- ✓ Påtagliga risker för patienter, studenter och personal att röra sig i konfliktområden, vilket också gör att patienter dröjer eller tvekar att söka vård
- ✓ Parterna i konflikten saknar ofta respekt för neutralitet och Genevekonventionen
- ✓ Uppföljning, rapportering och logistik blir allt svårare
- ✓ Det är svårt att rekrytera personal, särskilt den helt nödvändiga kvinnliga personalen vars möjlighet att röra sig begränsas än mer vid konflikt
- ✓ Flickor i utbildning och kvinnor som behöver mödravård är de som påverkas mest.

BAKGRUND **Afghanistan 2016**

Ibland används termen "komplex nödläge" om utvecklingen i Afghanistan. Termen omfattar politiska, sociala och säkerhetsrelaterade processer som är kritiska var för sig, men i fallet Afghanistan är de nära sammanlänkade, oförutsägbara och pågår i en miljö med många aktörer.

Konflikten är fortfarande den dominerande faktorn och sammanhanget i vilket all annan utveckling i Afghanistan måste förstås. Säkerheten fortsatte under året att vara instabil och oförutsägbar med allt fler civila döda och skadade. Enligt en uppskattning från United Nations Assistance Mission in Afghanistan (UNAMA) låg väpnade oppositionsgrupper bakom knappt två tredjedelar av alla attacker, medan regeringsstyrkor och kriminella grupper stod för resten. Alla uppgifter ifrågasätts dock av parterna och är sannolikt underrapporterade.

TALIBANERNA SPLITTRADE, MEN VISAR STYRKA

År 2016 inleddes inte lovande då talibanerna genomförde ett flertal attacker i Kabul under januari, bland annat mot den internationella flygplatsen, ambassader och medienätverk. Året förde också med sig en förskjutning mot mer storskaliga mark-

strider i många områden, vilket indikerar en motiverad talibanrörelse med tydlig kapacitet. Sedan två år har de nationella säkerhetsstyrkorna agerat allt mer defensivt, med brist på resurser, stora förluster och ännu fler soldater som deserterar. Talibanerna har också lyckats ta kontroll över allt fler distrikt i landet och håller i många fall centralorterna.

Det finns dock också motsägande rapporter som tar upp interna maktkamper, brist på kontroll och

minskad extern finansiering för talibanrörelsen. Som ofta påpekats förefaller talibanerna vara effektiva i strid men politiskt splittrade.

De regionala krigsherrarnas styrka bidrar till den komplexa situationen då de i en skör allians med regeringen strider mot talibanerna, men utan att direkt stärka regeringens möjligheter att styra landet.

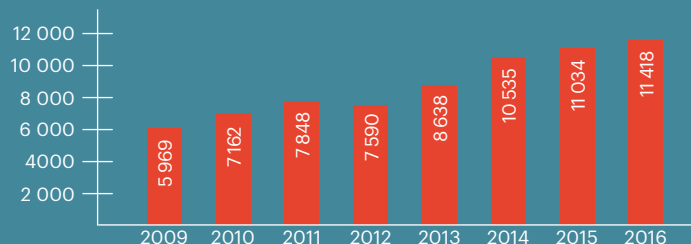
Den 21 maj, strax innan Ramadan, dödades talibanernas ledare mulla Mansour i en amerikansk drönarattack. Han ersattes snart av den religiöst lärde Mawlawi Hibatullah Akhundzada. Även om maktöverlämnandet inom talibanerna följdes av instabilitet och inre konflikter minskade attacken inte talibanernas aktivitet. I början av oktober lyckades talibanerna för andra gången på drygt ett år kämpa sig in i staden Kunduz. Detta ledde till en utbredd rädsla i närliggande områden för ett större maktövertagande och många familjer flydde.

INTERNATIONELLA TRUPPERNA KVAR

Med insikt om att de afghanska styrkorna ännu inte har förmåga att upprätthålla säkerheten är internationella militära styrkor fortfarande mer engagerade i konflikten än planerat. Särskilt USA har behållit över 9 000 soldater stationerade i Afghanistan och ger också flygunderstöd till regeringens styrkor.

Resolute Support Mission är en internationell i huvudsak rådgivande styrka med mandat från FN:s säkerhetsråd. Den amerikanska Operation Free-

CIVILA OFFER 2009–2016

2016 medförde en fortsatt ökning av antalet offer. UNAMA rapporterade hela 11 418 civila offer: 3 498 döda och 7 920 sårade. Över 900 av dödsfallen var barn.

doms Sentinel bekämpar huvudsakligen terrorister. Dock fortsätter de internationella styrkorna det problematiska tillvägagångssättet att blanda roller, då båda styrkorna är direkt inblandade i strider. Ytterligare en faktor som gör det svårt att tydligt se konfliktens omfattning, faktisk militär inblandning samt mandat och ansvar, är det stora antalet utländska soldater anställda av privata säkerhetsföretag.

Ett bekymmer för alla andra aktörer – regeringen, talibanerna och framförallt civilbefolkningen – är att Islamiska staten i Khorasan (IS) etableras allt mer. Inledningsvis sågs de av många inte som ett större hot, men det är tydligt att deras etablering inte kommer att göra konflikten mindre komplex. Marginaliserade oppositionsgrupper som uttalat sin lojalitet till IS har tagit kontroll över ett antal distrikt i provinsen Nangarhar, men IS närvaro rapporteras också från andra delar av landet.

Islamiska staten är också en faktor i den oroande sekteristiska och etniska utvecklingen av konflikten.

IS har tagit på sig flera attacker mot shiamuslimska moskéer, vilka huvudsakligen besöks av hazarer, men tog även på sig attacken i juli mot en demonstration i Kabul. 80 personer miste livet och 230 sårades, de flesta hazarer.

En amerikansk drönarattack i provinsen Nangarhar i september dödade 15 personer och sårade 13. Attacken visar på svårigheterna både i att skydda civilbefolkningen och att hålla parterna ansvariga. Enligt officiella uttalanden från USA var IS målet för attacken, medan UNAMA hävdar att de som miste livet var studenter, lärare och andra civila.

MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER PÅVERKAS

Konfliktens konsekvenser går vida utöver dödsfall och skadade. Kvinnors rättigheter har symbolisk innebörd för parterna i konflikten. Därför drabbas eller attackeras ini-

Palatset Darul Aman i Kabul uppfördes på 1920-talet och har använts till bland annat ministerium och lager, men har också tillhört Kabuls universitet. 2016 började ett omfattande renoveringsarbete.

FOTO **KAJSA JOHANSSON**

2,7

miljoner afghaner beräknas vara på flykt. Det är därmed den tredje största flyktinggruppen i världen.

KÄLLA UNHCR

165 USD

Statliga initiativ att bekämpa korruption och öka intäkter kan ha bidragit till en liten ökning av bruttonationalprodukten under året. Inflationen steg dock ännu mer. Den genomsnittliga månatliga inkomsten för hushåll rapporteras därför ha minskat från 174 USD till 165 USD under 2016

KÄLLA THE ASIA FOUNDATION

tiativ för att förbättra livet för kvinnor och flickor ofta först. Exempel på detta är när skolor för flickor stängs och kvinnors rörlighet begränsas ännu mer i konfliktområden. Enskilda organisationer är ofta de enda som erbjuder hälso- och sjukvård till kvinnor på landsbygden. När organisationernas arbete begränsas eller attackeras drabbas kvinnor och flickor värst.

Rättssäkerhet är avgörande för skyddet av civila, men den är fortfarande avlägsen. Polis och domstolar kännetecknas av ineffektivitet och korruption, och erbjuder mycket lite skydd för medborgare, i synnerhet för kvinnor. Då rättsväsendet är centralt i all statsbyggnad attackeras det ofta av beväpnad opposition. Riksåklagarens kontor rapporterade under året att 81 åklagare har dödats under de senaste 14 åren. Ingen har ännu dömts i något fall. I flera områden fortsätter talibanerna sin praxis att inrätta egna domstolar. De söker legitimitet genom att upprätthålla sin strikta lagtolkning, samtidigt som de på ett flagrant sätt bryter mot mänskliga rättigheter. Detta inkluderar piskstraff och offentliga avrättningar av kvinnor som anklagats för vad talibanerna anser vara moralbrott.

Talibanerna har tagit på sig ett flertal attacker mot medienätverk under 2016. Journalister upplever ett ökat tryck också från myndigheter och många ser inget annat alternativ än att gå i exil. Landet rankas som en av de farligaste i världen för journalister.

REGIONALA POLITISKA FÖRSÖK

All förståelse av konflikten i landet måste ta hänsyn till den regionala dynamiken. Det internationella militära tillbakadragandet och den tilltagande konflikten har inneburit ett ökat tryck på regeringen att delta i fredssamtal. Med sikte på förbättrade relationer till Afghanistan har Indien erbjudit både militärt stöd och utvecklingsstöd, vilket har ökat Pakistans långvariga oro över att Indien skapar en allierad vid Pakistans västra gräns. Det indiska konsulatet i Mazar-e-Sharif utsattes för en attack i januari. Som en uppenbar reaktion på samtalen mellan företrädare för Indien, Pakistan och Afghanistan tjänar det som ett bevis på att det all-

tid finns aktörer som fruktar att förlora inflytande och position i händelse av fred.

USA, Pakistan och Kina förde under året samtal om hur talibanerna ens ska fås till förhandlingsbordet. Situationen kompliceras av interna maktkamper inom talibanrörelsen, där alla steg mot förhandling leder till att utmanövrerade fraktioner obstruerar möjliga lösningar.

Andra diplomatiska initiativ har inkluderat Pakistan, Kina och Ryssland, men utan att omfatta representanter för den afghanska regeringen. Officiella reaktioner från Afghanistan såg dessa samtal främst som ett tecken på ökad rysk inblandning. Afghanistan oroas över närmare relationer mellan Ryssland och Pakistan, vilka även innefattar gemensamma militärövningar dem emellan. Även Kina fortsätter att arbeta för regional stabilitet utifrån sitt intresse av egen inre stabilitet, afghanska naturtillgångar och framtida handelsvägar.

KONTROVERSIELL IMMUNITET

Steg mot försoning mellan vissa parter togs i september när regeringen och Hezb-e-Islami undertecknade ett fredsavtal. Även om Hezb-e-Islami på senare tid inte aktivt bekämpat regeringen, sågs avtalet av vissa som ett av få exempel på en positiv politisk utveckling. Avtalet innefattade att Hezb-e-Islami ska respektera konstitutionen och att deras väpnade grupper ska bjudas in att ansluta sig till armén. Detta kom dock inte utan kostnad. Regeringen gav partiledaren Gulbuddin Hekmatyar officiellt erkännande för sin ”kamp för fred och frihet”, juridisk immunitet samt lyfte sanktioner mot ledningen för Hezb-e-Islami.

Den immunitet som erbjöds är mycket kontroversiell för dem som hoppats på rättvisa för påstådda krigsbrott. I november betonade åklagaren för Internationella brottmålsdomstolen behovet av att undersöka krigsförbrytelser i Afghanistan. Anklagelser inkluderar brott mot mänskligheten och tortyr som har begåtts av talibanerna och Haqqani-nätverket, men även av regeringsstyrkor, den afghanska säkerhetstjänsten samt amerikansk militär.

Det politiska dödläget i den nationella enhetsregeringen som leds av president Ashraf Ghani och chefsminis-

Missbruket av narkotika ökar snabbt i Afghanistan, något som är tydligt i Kabul. På flodbädden och under broarna i centrala staden lever många missbrukare.

4 800 TON OPIUM

Enligt 2016 års Afghanistan Opium Survey ökade arealen för opiumodling med 10 % till 201 000 hektar. Den uppskattade produktionen ökade dock med hela 43 % jämfört med året innan och uppgick till 4 800 ton. Ökningen beror främst på bra förhållanden och att inga sjukdomar har påverkat grödorna.

Opiumproduktionen är en av drivkrafterna i den pågående konflikten. Många aktörer har mycket att förlora om konfliktnivån sjunker då detta skulle underlätta stärkande av rättssäkerheten och, i förlängningen, kampen mot narkotikaindustrin.

Saffran nämns ibland som en alternativ gröda. Omkring 4 700 kilo saffran framställs årligen. För tredje året rad har ett afghanskt företag fått pris av det internationella smak- och kvalitetsinstitutet i Bryssel för att producera världens bästa saffran.

FOTO CHRISTOFFER HJALMARSSON

ter Abdullah Abdullah fortsatte. Parlamentet röstade igenom ett misstroendevotum mot flera ministrar under 2016; bland dessa ministrarna för utrikespolitik, utbildning, arbetsmarknad och sociala frågor. Den politiska krisen fördjupades och orsakade förlamning inom många ministerier, vilket påverkade viktiga delar av utvecklingsarbetet.

I början av 2016 meddelade Afghanistans oberoende valkommitté att parlamentsval skulle hållas i oktober 2016, vilket ledde till förvirring och konflikter. Då välbehövliga valreformer ännu inte hade implementerats, och beslutet om val inte samordnats med regeringen, sköts valet upp ännu en gång.

Under tiden har politiska grupper mobiliserat sig för

att tydligare visa missnöje på gatorna. I Kabul protesterade många mot omläggningen av ett stort kraftledningsprojekt. Ledningen skulle ursprungligen ha byggts genom landets centrala regioner, ett område som domineras av hazarer och är ett av de fattigaste. Beslutet att dra ledningen en annan väg hotade välbehövligen arbetstillfällen i området.

FLYKTINGKRISEN FÖRVÄRRAR SITUATIONEN

FN-rapporter uppskattar att 600 000 afghaner har tvingats återvända enbart från Pakistan under 2016, samt att ytterligare 500 000 människor under året blivit internflyktingar i

OLIKA VILLKOR FÖR KVINNOR

En historisk konferens hölls i juni, då kvinnor som representerade Afghanistans alla 34 provinser möttes i Kabul. Det afghanska Utrikesministeriet och Rula Ghani, hustru till president Ashraf Ghani, var värdar för konferensen som gav tillfälle att diskutera utvecklingen inom samtliga samhällsområden. Konferensen illustrerade de skilda villkoren för kvinnor i olika delar av landet och mellan olika grupper. SAK representerades av generalsekreterare Anna-Karin Johansson.

Rekommendationer från konferensen inkluderade att stärka rättsväsendet för att hantera fall av våld mot kvinnor; främja kvinnors politiska deltagande på alla nivåer, i synnerhet i provinser och distrikt; säkra kvinnors lika tillgång till ekonomiska resurser samt förbättra kvinnors tillgång till hälso- och sjukvård i hela landet.

Afghanistan på grund av konflikten. En stor del av flyktingarna hamnar i den östra delen av landet där offentliga tjänster såsom skolor och hälso- och sjukvård belastas ännu hårdare. Både regering och humanitära organisationer kämpar för att anpassa sig till den snabba utvecklingen och de ökande behoven.

Tillbakadragande av internationella styrkor och det minskande biståndet har i kombination allvarligt påverkat landets ekonomi. Företag går i konkurs och många förlorar sin inkomst. De flyktingar som återvänder från Pakistan har också en påtaglig inverkan på sociala och ekonomiska förhållanden då redan låga löner för bland annat många enkla arbeten sänks ytterligare, i synnerhet i de östra provinserna.

Ett positivt steg var utvecklingen av National Peace and Development Framework för perioden 2017–21. Planen har tagits fram i brett samråd och löper över fem år med målet att öka landets självförsörjning. Ambitiösa mål syftar till att bygga upp en hållbar ekonomi, begränsa korruptionen och stärka rättsväsendet. Men det afghanska folket har sett ambitiösa planer förut. Planer som aldrig materialiseras innebär en avsevärd risk och leder till ytterligare missnöje bland befolkningen som får ännu ett bevis på politiskt misslyckande och korruption.

EN KAMP OM LEGITIMITET

Den afghanska regeringen har krävt av omvärlden att internationella medel i högre grad ska kanaliseras via regeringen, istället för via humanitära eller utvecklingsorganisationer. Att tillhandahålla grundläggande samhällsservice är statens skyldighet och kan stärka dess legitimitet.

Regeringen saknar emellertid tillräcklig kapacitet och kämpar med intern korruption, vilket gör att både givare och organisationer fortfarande är tveksamma till att lämna över mer ansvar till staten. Detta har lett till spänningar mellan staten och icke-statliga organisationer, där staten till synes ökar graden av byråkrati gentemot organisationer.

Statens ambitioner att tillhandahålla exempelvis utbildning och vård återspeglas av talibanerna och är ett uttryck för kampen om legitimitet. Talibanerna ställer allt oftare krav på organisationer att erbjuda service till befolkningen i de distrikt där de dominerar. Detta innebär naturligtvis ett dilemma för humanitära aktörer som måste ta hänsyn till sina relationer med alla parter i konflikten för att kunna fortsätta betraktas som icke-partiska.

I oktober möttes det internationella samfundet vid Brysselkonferensen om Afghanistan. 75 deltagande länder och 26 internationella organisationer gjorde ett fortsatt långsiktigt åtagande att stödja Afghanistan, bland annat stod Sveriges regering fast vid sitt tioåriga åtagande. Sammanlagt utlovades 15,2 miljarder USD fram till år 2020 under konferensen. Flera gånger argumenterades det dock för att skära ned på utvecklingsbiståndet om inte den afghanska regeringen aktivt underlättade afghanska flyktingars återvändande.

PESSIMISM OCH HOPP

Pessimismen hos befolkningen är inte överraskande. Enligt Asia Foundations årliga undersökning var människor mindre hoppfulla 2016 jämfört med året innan. De huvudsakliga skälen som angavs var oro för personlig säkerhet, arbetslöshet och korruption. För unga personer var analfabetism och narkotikamissbruk också mycket oroande. Förtroendet för regeringen minskade. Det fortsatta förtroendet för lokala shuras och religiösa ledare visar på Afghanistan som ett land bestående av lokalsamhällen, med en betydande klyfta mellan stads- och landsbygdsbefolkning.

En intressant iakttagelse är dock att en växande majoritet av befolkningen stödjer många aspekter vad gäller jämställdhet; 81 % säger att män och kvinnor ska ha lika möjligheter till utbildning, även om det ofta är med förbehåll. Med de senaste årens utveckling i åtanke kan det afghanska folket ha fog för sin pessimism, men detta resultat är dock en indikation på en bättre framtid.

Konflikt, säkerhet och riskhantering

SAKs arbete påverkas alltmer av konflikten. Allt fler och allt mer splittrade aktörer samt en taktik som utvecklas i riktning mot större markstrider gör att säkerhetsutvecklingen är mycket svår att förutsäga. SAK bevakar dagligen händelser på provins- och distriktsnivå. Konflikten begränsar möjligheten att arbeta och gör logistik, rekrytering och monitorering allt svårare.

Risk är ett komplext begrepp som inte enbart innefattar risken att individer skadas fysiskt, utan även exponeringen för korruption, missbruk av resurser, brottslighet och lägre kvalitet i insatser. Dessa risker ökar när stöd, uppföljning och kontroll inte kan genomföras i tillräcklig utsträckning. SAK är mycket medveten om sitt ansvar när både personal på fältet och personer som bor i de samhällen som betjänas utsätts för risker som är svåra att bedöma.

Konflikttrender är ofta motsägelsefulla. I motsats till vad man kunde ha förväntat sig minskade antalet döda och sårade bland personal inom organisationer under 2016. Enligt International NGO Safety Organization, INSO, dödades tio anställda i organisationer medan ytterligare tio sårades och 61 personer kidnappades. Kriminellt motiverade kidnappningar av utlänningar har ökat i Kabul.

Bakom den övergripande minskningen ligger en kombination av faktorer, inklusive tillbakadragandet av många organisationer från de mest instabila områdena, vilket naturligtvis sker på bekostnad av att befolkningen inte längre har tillgång till deras tjänster.

NEUTRALITET OCH OPARTISKHET ÄR VIKTIGA TILLGÅNGAR

Säkerheten i landet är flytande och undflyende. Graden av osäkerhet varierar mellan provinser och distrikt och förändras ofta snabbt. Många områden är antingen helt kontrollerade av regeringen eller av motståndsgupper och därför förutsägbara och relativt enkla att arbeta i. I andra områden strider parterna återkommande om kontrollen vilket medför betydande risker.

Medvetenheten om att SAK varken är knutet till staten

ALLVARLIGARE INCIDENTER 2016

12 FEBRUARI

Soldater från Afghanistans nationella armé tränger sig in på en av SAKs kliniker. Soldater trakasserar personal, förstör utrustning och stjälar en motorcykel avsedd för uppsökande verksamhet.

17 APRIL

En väpnad oppositionsgrupp hotar att stänga en klinik om personalen inte tillhandahåller ett laboratorium, en kvinnlig läkare, ambulans, en kirurg, mer medicin och en uppgradering av kliniken. SAK beslutar sig för att stänga kliniken, men öppnar den igen efter att lokala bygdstar engagerar sig och inleder diskussioner med gruppen.

10 MAJ

Nationell polis tränger sig in och ockuperar en av SAKs kliniker. En anställd såras i korseld mellan polis och motståndsgrepp.

3 AUGUSTI

En väpnad oppositionsgrupp tränger sig in i en av SAKs kliniker. Medan de bekämpar nationella säkerhetsstyrkor exploderar en granat inne på mottagningen. Inga anställda eller patienter skadas.

29 SEPTEMBER

En väpnad oppositionsgrupp misstänker att en av SAKs ambulanser transporterar en sårad polis och anfaller ambulansen från flera håll. Den kvinnliga patienten som var under förflyttning till sjukhus träffades i halsen men överlevde. SAKs personal förblev oskadd.

11 OKTOBER

En av SAKs ambulanser på väg till sjukhus hamnar i korseld. Flera kulor träffar ambulansen och patienten, en gravid kvinna, dödas och hennes vårdare såras.

26 OKTOBER

Sjukhuset Maidan Shahr träffas av en raket när en väpnad oppositionsgrupp attackerar en vägspärr tillhållande polisen. En fem år gammal pojke mister livet och åtta andra personer såras.

eller till den väpnade oppositionen fortsätter att vara en viktig tillgång. Det är emellertid svårt att upprätthålla denna medvetenhet i områden med nya eller fragmenterade aktörer. En strävan efter opartiskhet och öppenhet, i kombination med ett gott rykte, ger vanligtvis SAK den acceptans som krävs för att genomföra projekt, även i områden som kontrolleras av den väpnade oppositionen.

SAKs långvariga strategi för att minska risk handlar till stor del om att engagera lokalsamhällen i arbetet samt att förhandla om tillträde innan någon verksamhet inleds. Förtroende och acceptans från samhället är absolut nödvändigt. Genom att inte genomföra aktiviteter förrän lokala konflikter är lösta har SAK hittills kunnat arbeta i områden där få andra organisationer har kunnat verka. Men strategin är inte ofelbar. SAK följer och analyserar noggrant säkerhetsutvecklingen och vidtar de åtgärder som krävs.

SAK fortsatte under året att utsättas för intrång och övergrepp, både från väpnade oppositionsgrupper och nationella säkerhetsstyrkor. Arbetet i Wardak påverkades mest. I provinsen har SAK stora program inom hälso- och sjukvård, utbildning och landsbygdsutveckling. I ett fåtal fall har SAK tillfälligt stängt ett antal kontor, till exempel när talibanerna under en kort tid tog kontrollen över staden Kunduz. SAKs byskolor påverkades också tydligt av IS närvaro i Nangahar.

UPPFÖLJNING ÄR EN UTMANING

Ett dilemma är att avgöra i vilket skede verksamheter måste stänga. När skolor stängs sker det på bekostnad av flickor och pojkar, men det måste övervägas när väpnade oppositionsgrupper vägrar SAK tillträde till områden för uppföljning av arbetet. Det kan också bli nödvändigt när grupper ställer krav som går emot SAKs vision eller kärnvärden. Brist på uppföljning innebär en betydande risk för kvalitetsbrister och korruption, varför SAK strävar efter att utveckla alternativa och komplementära metoder, till exempel tredjepartsmonitorering eller deltagande monitorering som utförs av lokalsamhällen. Emellertid kan problemet med uppföljning förutspås bli en ännu större utmaning under de kommande åren.

Under 2016 kidnappades minst tio anställda och hölls fångslade av väpnade oppositionsgrupper i sex separata incidenter. Alla släpptes, oftast efter att personer från lokalsamhällen där SAK arbetar har engagerat sig. Tiden i fångenskap varierade från två timmar till nio dagar.

Vid elva tillfällen har SAK orsakats skador när förlupna kulor, raketer och granater har träffat kliniker och skolor. I Kunar träffade i november en raket en organisation för personer med funktionsnedsättning som stöds av SAK. Tre personer miste livet och en sårades allvarligt. Vid minst sju tillfällen har SAK-personal och kontor bestulits på fordon, läkemedel och utrustning.

SAKs vårdcentral och dess olika byggnader i Tangai Saidan i provinsen Wardak.

Säkerhetsstyrkor avrättade sårade patienter i Wardak – ett brott mot Genèvekonventionen och internationell humanitär rätt.

Den 18 februari 2016 genomförde afghanska säkerhetsstyrkor, med stöd av internationella rådgivare, en räd i distriktet Daimirdad i provinsen Wardak. Under operationen tog styrkorna sig in på SAKs hälsovårdsklinik i Tangi Sayedan. Under genomsökningen misshandlade de personal och tvingade ut två patienter och deras vårdare, en minderårig pojke. De tre avrättades utanför kliniken. Vidare användes en av SAKs läkare som mänsklig sköld vid genomsökningar av närliggande byggnader.

SAKs personal rapporterade att de afghanska styrkorna åtföljdes av militär som talade engelska och bar "andra sorters uniformer", vilket senare också bekräftades av UNAMA.

Händelsen utgör ett uppenbart och allvarligt brott mot Genèvekonventionen och internationell humanitär rätt som innebär att alla sårade eller sjuka individer, medicinsk personal, medicinska enheter och transporter alltid ska skyddas i väpnade konflikter. Kort efter avrättningarna uppvisade lokala myndigheter allvarlig brist på respekt för folkrätten genom att hävda att de avrättade var talibaner och att avrättningen därmed inte utgjorde något problem.

Det inträffade fick omfattande uppmärksamhet i internationella medier. SAK reagerade genom att kräva en utredning och att både den afghanska regeringen och den internationella styrkan Resolute Support Mission skulle ställas till svars. SAK protesterade också till president Ashraf Ghani, befälhavaren över Resolute Support Mission, Inrikesministeriet, Försvarsministeriet och Hälsoministeriet. Det svenska Utrikesdepartementet, inklusive ambassaden i Afghanistan,

involverades också att få klarhet i det inträffade.

Minst fyra separata utredningar pågår, men ingen av dessa är oberoende. Fram till årets slut hade SAK inte fått något svar från myndigheterna. Efter händelserna i oktober 2015, då det amerikanska flygvapnet bombade ett sjukhus som drivs av Läkare Utan Gränser och 42 anställda och patienter miste livet, har både den afghanska regeringens och de internationella styrkornas brist på ansvarstagande varit mycket oroande och frustrerande för humanitära organisationer.

SAK har omfattande kontakter med andra aktörer, inklusive UNAMA, ACBAR, Röda korset/Röda halvmånen och Läkare utan gränser, både i Sverige och i Afghanistan, för att diskutera den aktuella situationen för hälso- och sjukvård i konflikt-drabbade områden samt vilka åtgärder som kan vidtas.

SAK strävar efter en rättvis tillgång till och nyttjande av hälso- och sjukvårdstjänster för kvinnor, barn, personer med funktionsnedsättning och landsbygdssamhällen.

2,6 miljoner patienter

Hälsosituationen i Afghanistan rankas bland de värsta i världen. Efter tydliga framsteg sedan 2001, till exempel längre förväntad livslängd och lägre mödradödlighet, befinner sig hälso- och sjukvårdssektorn under starkt tryck. I nästan hela landet råder brist på rent dricksvatten, en viktig orsak till diarré och uttorkning. Under 2016 rapporterades spridningen av smittsamma sjukdomar ha ökat, framför allt i områden med pågående konflikter. Spädbarn är bland de mest drabbade och diarré är den vanligaste dödsorsaken för barn under fem år.

Tillgång till vård är ojämnt fördelad mellan stad och landsbygd, mellan män och kvinnor samt mellan olika grupper i samhället. Ett tydligt exempel är den alltfjämt eftersatta mödra- och barnhälsovården. Två tredjedelar av alla förlossningar sker i hemmet, med högre risker för både mamma och barn. Avstånd och osäkerhet begränsar tillgången till hälso- och sjukvård, men många är inte heller medvetna om vikten av att söka hjälp i ett tidigt skede. Otillräcklig hälsovård och bristen på tidig behandling av fysiska åkommor gör att många barn drabbas av funktionsnedsättningar.

Den afghanska regeringen är helt beroende av

internationell finansiering för hälso- och sjukvårdstjänster, men den internationella finansieringen på 5 USD per person och år för grundläggande hälso- och sjukvård är otillräcklig. Summan ska jämföras med det minimum på 44 USD som rekommenderas av Världshälsoorganisationen för grundläggande livräddande sjukvård.

SAKs ARBETE

Sjukvård i Afghanistan tillhandahålls främst av icke-statliga organisationer som sluter avtal med regeringen om ansvar för olika provinser. SAK har ansvar för all hälso- och sjukvård i provinserna

Wardak och Laghman, vilka sammanlagt uppges ha mer än en miljon innevånare. För att möta deras rättigheter och behov driver SAK två provinssjukhus och 102 hälsocentraler, liksom ett stort antal mindre hälsomottagningar på landsbygden. SAK arbetar med rehabilitering av personer med funktionsnedsättningar i 12 provinser, där insatser sker vid fyra sjukgymnastikcenter, 13 kliniker, fyra ortopediska verkstäder, vid ett flertal lokala mottagningar samt i privata hem.

Genom mobila kliniker tillhandahåller SAK även hälso- och sjukvårdstjänster för andra marginaliserade grupper, till exempel nomader och åter-

AFGHANISTAN IDAG

- ✓ 77 spädbarn av 1 000 dör före ett års ålder. 97 barn av 1 000 dör före fem års ålder
- ✓ Under 2016 ökade spridningen av smittsamma sjukdomar. Få har tillgång till rent dricksvatten och många lider av diarré och uttorkning, i synnerhet barn.
- ✓ Konflikt och återvändande flyktingar har satt ett högt tryck på hälsoresurser.
- ✓ Personer med funktionsnedsättning, barn och kvinnor har sämre tillgång till vård.

SAKs MÅL

- ✓ Att familjer, i synnerhet mödrar och barn, blir bättre på att förebygga sjukdomar och förbättra sin hälsa
- ✓ Att vården i allt större utsträckning tillgodoser målgruppernas specifika behov med fokus på kvinnor och flickor, med eller utan funktionsnedsättning, samt andra marginaliserade grupper
- ✓ Att samhällen mer aktivt deltar i främjandet av ansvarsfull och effektiv hälso- och sjukvård

UNDER 2016

- ✓ Registrerade SAK 2,6 miljoner patientbesök vid sina kliniker och sjukhus
- ✓ Förbättrades infrastruktur för vatten och sanitet i flera områden. Vikten av hygien och rätt näring är fokus för informationsarbetet
- ✓ Var SAK först med att använda sig av kortet MyChild, vilket förenklar hanteringen av vaccinationsuppgifter
- ✓ Externa utvärderingar visar på betydelsen av SAKs sjukhustjänster för framförallt kvinnor och barns hälsa

1,8 miljoner människor är i behov av behandling för akut undernäring, av vilka 1,3 miljoner är barn under 5 år.

97 av 1 000 barn dör före fem års ålder.

KÄLLA UNOCHA

648

Under 2016 genomförde SAKs mobila kliniker 648 uppdrag och tillhandahöll sjukgymnastik, mödra- och barnhälsovård, näringstillskott och vaccinering.

47 & 25

Under 2016 utexaminerades 47 nya barnmorskor och 25 sjuksköterskor från tvååriga utbildningar vid skolor i Samangan, Laghman och Wardak.

vändande eller interna flyktingar. Två hälsovårdskliniker är placerade i fängelser och ger vård till mer än 11 000 fångar.

För att komplettera den grundläggande hälso- och sjukvården avsätter SAK ytterligare medel specifikt för att uppnå långsiktig förändring i hälsotillståndet för våra målgrupper: kvinnor, barn och personer med funktionsnedsättning – personer med samma rätt till vård som andra. En av de främsta orsakerna till den dåliga tillgången på hälso- och sjukvård för kvinnor är bristen på kvinnlig personal. SAKs initiativ omfattar därför utbildning av barnmorskor och kvinnliga sjuksköterskor. Dessutom stöder SAK det Afghanska Barnmorskeförbundet i ett mentorskapsinitiativ för att stärka barnmorskeprofessionen.

Annan verksamhet inkluderar att erbjuda hälsokontroller i skolor, kombinera hälsoundervisning med kurser i att läsa och skriva, information om hygien och näringslära för kvinnor, bygga säkra vattenkällor samt informera samhällen om sanitet och säker vattentillförsel. Rätten till hälso- och sjukvård för personer med funktionsnedsättning har fått ökad uppmärksamhet. Initiativ riktar sig mot allmänheten, SAKs personal och lokala hälsoråd och tar exempelvis upp rättigheter för personer med funktionsnedsättning, möjligheter till rehabilitering, förebyggande åtgärder, fördelar med vaccinering och hur blindhet kan förebyggas. Under året har SAK fortsatt utbilda sin egen personal om vårdmöjligheter för offer för mäns våld mot kvinnor. SAK har också deltagit i koordineringen av organisationer som arbetar med att stödja offer för mäns våld mot kvinnor.

FÖRÄNDRINGAR UNDER 2016

SAKs avtal med Hälsoministeriet om grundläggande hälso- och sjukvård i Laghman och Wardak avslutades den 31 december 2016. Ansökan skickades om förlängning på 18 månader. Ansökan godkändes först av ministeriet, för att kort därefter avslås, i likhet med de från alla andra organisationer, med hänvisning till att regelverk för upphandling inte hade följts. Istället förlängdes befintliga avtal med sex månader och avslutas i juni 2017,

Återvändande människor stor utmaning för vården

Med sammanlagt över en miljon internflyktingar och ytterligare 600 000 afghaner som utvisades från Pakistan under 2016 ökar trycket på redan överbelastade hälso- och sjukvårdsinrättningar. I SAKs fall gäller detta i synnerhet provinsen Laghman, nära gränsen till Pakistan. Även om det är långt ifrån tillräckligt har SAK avsatt ytterligare resurser för att möta behoven för personer som återvänder till Laghman. För att ge grundläggande hälsovård och motverka större sjukdomsutbrott omdirigerades ett av SAKs mobila hälsoteam och gav vård åt mer än 45 000 återvändande.

Till denna utmaning kommer att när kvaliteten på vård förbättras, som utvärderingar visar att den gjort i Laghman, kommer fler patienter till SAKs kliniker. SAKs resurser ökar dock inte i motsvarande grad.

och en ny anbudstid för juli 2017–juni 2018 annonserades. Då framförhållningen är kort och regeringens officiella meddelanden inte alltid är tillförlitliga är det en utmaning att genomföra storskalig hälso- och sjukvård med god kvalitet.

I ett samarbete med Handicap International och Norwegian Afghanistan Committee har SAK startat certifierande utbildningar i sjukgymnastik och utformningen av proteser/ortoser. Under 2016 kunde det afghanska sjukgymnastikförbundet med stöd från SAK förmå utbildningsministeriet att godkänna en tvåårig certifierad sjukgymnastikutbildning.

Vaccinering har potential att förhindra livshotande åkommor och framtida funktionsnedsättning. För att förbättra hanteringen av vaccinationsuppgifter sam-

arbetar SAK med Shifo Foundation och har infört kortet MyChild. En så kallad smart-paper teknologi gör det möjligt att dokumentera ett barns hälsouppgifter på papper, vilket skannas och laddas i en databas på nätet. Tekniken underlättar uppföljning av hälsovård och minskar administrationen.

Under 2016 har SAK stöttat bildandet av 12 nya hälsoråd. Som helt lokala representanter för samhällen är dessa, tillsammans med lokala organisationer, SAKs viktigaste partners för att nå ut i hälsofrågor. De är även de enda aktörerna som kan påverka parterna i konflikten att respektera klinikers neutralitet. Råden är därför avgörande för att tillhandahålla säkerhet för både personal och patienter. Då säkerhetsläget ofta försvårar övervakning, utgör samhället i sig, med sitt intresse av hälso- och sjukvård av god kvalitet, ofta den bästa resursen för uppföljning av SAKs arbete.

SAKs BIDRAG TILL UTVECKLINGEN

Trots att positiva förändringar i hälsa tar tid, har väsentliga framsteg ägt rum där SAK arbetar. Delvis på grund av brist på tillförlitliga demografiska data är det på kort sikt svårt att fastställa siffror för hela populationen med någon säkerhet, för att inte tala om orsakssamband. I linje med utvecklingen under de senaste åren visar dock indikatorer att allt fler sökte hjälp under graviditet och inför förlossning. Antalet förlossningar som har utförts av utbildade barnmorskor ökar också, två tydliga tecken på bättre utnyttjande av mödra- och barnhälsovården. Det är också ett resultat som kan länkas till SAKs utbildning av barnmorskor.

Ett annat påtagligt framsteg är behandlingen av klumpfot och medfödd höftledsskada. Den främsta orsaken till det ökade antalet behandlingar är sannolikt en ökad medvetenhet i samhället om möjligheten till behandling.

UTMANINGAR

Under 2016 har konflikten i synnerhet drabbat SAKs sjukvårdsinrättningar i Wardak, där ett flertal patienter och

personer som arbetar för SAK har dödats och skadats. Dålig säkerhet påverkar logistik, övervakning och rekrytering, men bidrar också till att människor blir tveksamma att söka medicinsk hjälp.

Inom familjeplanering betonas vikten av amning liksom att inte få barn för tidigt eller för tätt. Men det är också ett område inom vilket det fortfarande finns socio-kulturella hinder, till exempel för användning av preventivmedel. Det är därför inte förvånande att SAK har haft svårigheter att rekrytera manlig personal som arbetar med familjeplanering.

Ett annat problemområde är upphandling och distribution av läkemedel och medicinsk utrustning. Trots ansträngningarna att rationalisera och underlätta för upphandling och distribution drabbas SAK fortfarande av förseningar och brister.

Utvärderingar och rapporter under 2016 främst relaterade till det första strategiska målet: hälsa

- ✓ Utvärdering av EPHS i Wardak och Laghman
- ✓ Granskningsrapport gällande motivationspaket för barnmorskor
- ✓ Kvalitetskontrollrapporter gällande hälsoprojekten Wardak och Metharlam
- ✓ Utvärdering av effekterna av sjukgymnastik

FOTO MALIN HOELSTAD

SAKs sjukhus

FOTO MALIN HOELSTAD

Sjukhusvård på den afghanska landsbygden tillhandahålls inom systemet Essential Package of Hospital Services (EPHS). SAK driver de två provinssjukhusen i Wardak och Laghman. Under 2016 utvärderades SAKs arbete på plats av en extern konsult genom intervjuer med 48 patienter, anhöriga, personal, statliga tjänstemän och företrädare för byar vid 34 olika tillfällen. Ytterligare 72 personer har intervjuats i 11 fokusgrupper.

Den övergripande slutsatsen var att EPHS har haft en betydande inverkan. Både personal och representanter för byarna betonade starkt dess effekt på kvinnors och barns hälsa. Detta är tydligt i både ett ökat antal patienter och förändrat beteende, till exempel ökad benägenhet att söka vård vid förlösning och bättre medvetenhet om vikten av god näring. Tjänsterna befanns vara en effektiv användning av resurser med hänsyn till kostnader – insatser utförs enkelt samtidigt som overheadkostnader hålls så låga som möjligt. Granskningen fann även att SAK arbetar med att motverka dubbelarbete och konflikter.

Noterade brister inkluderar att utgångsvärden och mål saknas för vissa indikatorer. Dessutom är upphandling och tillhandahållande av läkemedel ett problemområde. Det mest allvarliga är dock kanske att personalen är överbelastad och resurserna begränsade, i synnerhet efter återvändandet av över 600 000 flyktingar till östra Afghanistan. Finansieringen av sjukvårdstjänster kommer från det internationella samfundet och kanaliseras genom det afghanska hälsoministeriet, men finansieringen helt klart otillräcklig.

Sammanfattning av de huvudsakliga resultaten enligt utvärderaren:

POSITIVT

- ✓ Sjukhus tillhandahåller god hälso- och sjukvård
- ✓ God administration och engagerad personal
- ✓ Utökad finansiering gör att SAK genomför fler insatser än de som avtalas
- ✓ Starkt stöd från lokalsamhället

UTMANINGAR

- ✓ Begränsad budget
- ✓ Upphandling och leverans av mediciner
- ✓ Samma resurser men allt fler patienter
- ✓ Brist på utrymme, sängar, personal och utrustning

RÖSTER FRÅN UTVÄRDERINGEN

Det är nödvändigt för oss att sjukhuset finns här och ger ännu mer vård.

Patient

Det är svårt att förklara hur mycket detta sjukhus betyder för oss; att vårt folk behandlas lika och rättvist.

Medlem i ett lokalt råd

Jag känner till personer som kommer hit från andra distrikt i Nuristan eftersom de har förtroende för personalen och för att det inte finns någon vård för dem där.

Sjukhuspersonal

Jag har inte längre något familjeliv – jag arbetar skift som är 36–48 timmar långa och ingenting förändras. Allt blir bara värre. Hjälp oss att sätta ett stopp för detta.

Sjukhuspersonal

Man lär sig mycket i EPHS-programmet – jag är en mycket bättre läkare idag än jag var för tre år sedan.

Läkare

AFGHANISTANS BÄSTA BARNMORSKA

Narges är barnmorska och en av 91 anställda på sjukhuset SAKs sjukhus i Wardak. Hon har en nyfiken blick, men ser också en smula trött ut.

– Jag jobbade i natt, och så arbetar jag i dag igen, säger Narges. Det är tuffa arbetsscheman som gäller för sjukhuspersonalen. Narges arbetar sex dagar i veckan, och har alltså bara fyra lediga dagar i månaden. Ovanpå på det arbetar hon åtta nätter i månaden.

Sin utbildning fick Narges på SAKs barnmorskeskola, och har sedan dess under flera år själv undervisat där. Alldeles nyligen utsågs hon av den afghanska barnmorskeföreningen till Afghanistans bästa barnmorska 2016.

– Det här är mitt bidrag till samhället. Jag hjälper till att minska mödradödligheten och barnadödligheten, säger Narges. Narges får frågan om hon är nöjd med den utrustning som finns på sjukhuset. Hon kastar först en blick på sjukhusdirektören innan hon svarar att visst finns det utrustning, men det mesta är gammalt och slitet. Och det behövs mer personal.

TEXT & BILD **Björn Lindh**

HÄLSOVÅRD I PROVINSERNA WARDAK OCH LAGHMAN

	Uppnått 2015		Uppnått 2016	
	Totalt	Av vilka kvinnor	Totalt	Av vilka kvinnor
Antalet besök av patienter	2 347 066	1 342 005	2 612 367	1 280 061

MÖDRA- OCH BARNHÄLSA

	Uppnått 2015	Planerat 2016	Uppnått 2016
	Antal	Antal	Antal
Antal barn under 5 år som undersökts för tillväxt	307 768	220 735	356 305
Antal barn under 1 år som vaccinerats mot difteri, stelkramp, kikhosta, hepatit B och polio	51 212	44 147	50 924
Andel av SAKs kliniker med minst en barnmorska eller förlossningssjuksköterska	97 %	93 %	98 %
Antal patienter i mödravård	37 700	44 147	41 779

ANDRA HÄLSOINSATSER

	Uppnått 2015		Planerat 2016		Uppnått 2016	
	Totalt	Av vilka kvinnor	Totalt	Av vilka kvinnor	Totalt	Av vilka kvinnor
Antal kvinnor i kursen Lära för hälsa, som kombinerar läs- och skrivundervisning med hälsoinformation	2 250	100 %	1 530	1 530	1 526	1 526
Antal skolelever som genomgick årlig hälsokontroll och fick särskild undervisning om hälsa	12 593	64 %	6 220	3 520	6 971	3 712
Personer med funktionsnedsättning som fått undervisning om hälsa och hygien	5 483	40 %	5 674	2 254	5 559	2 263
Personer med funktionsnedsättning som behandlats med sjukgymnastik <i>*den lägre planen för 2016 är relaterad till att SAK lämnade över 14 kliniker till den afghanska staten i slutet av 2015.</i>	16 260	38 %	11 314 *	4 477	12 448	5 016
Personer utan funktionsnedsättning som behandlats med sjukgymnastik <i>* se ovan</i>	20 581	40 %	13 122 *	5 256	13 693	5 616
Patienter som fått ortopediska hjälpmedel	13 766	28 %	15 360	4 516	14 961	3 903

Utanför SAKs sjukhus i Maidan Shahr i Wardak.

SAK strävar efter lika tillgång till högkvalitativa utbildningsmöjligheter.

62 procent av eleverna är flickor

Enligt en årlig undersökning av Asia Foundation svarade 66 % av kvinnorna och 38 % av männen att de inte har någon utbildning överhuvudtaget. Som alltid är flickor och pojkar på landsbygden de med minst tillgång till utbildning.

Antalet elever som går i skola har ökat stadigt ända sedan 2001. Från uppskattningsvis 1 miljoner barn i skolan, varav nästan inga var flickor, går 15 år senare uppskattningsvis 6 miljoner barn i skolan. Av dessa är knappt 40 % flickor. Detta en massiv ökning och en framgång som bör has i åtanke när man diskuterar de många svårigheter som människor i Afghanistan står inför.

Läskunnighet betraktas vara en av de viktigaste faktorerna för den övergripande utvecklingen av ett samhälle och påverkar hälsa, ekonomisk utveckling och rättssäkerhet. Tillgången till utbildning är dock mycket ojämn och varierar med kön, geografiskt område och sociala faktorer. Flickor diskrimineras i högre utsträckning ju äldre de blir. Mycket få fortsätter till gymnasienivå.

Barn med funktionsnedsättning är ofta utestängda från utbildning. Deras rättigheter prioriteras bort på grund av bristande resurser, men också till följd av okunskap om vad som faktiskt är möjligt. Detta gäller också barn i nomadfamiljer, ännu en grupp som nästan helt saknar tillgång till skolor.

Sett till kvantitet har utbildningssystemet vuxit i en snabb takt, men avseende kvaliteten kämpar landet med kapacitetsbrist. Kvaliteten inom både grundskole- och gymnasieutbildning är överlag mycket låg, även om ansträngningar gjorts för att öka utbildningsmyndigheters kapacitet att stödja skolor.

SAKs ARBETE

Utifrån idén om lika rätt till utbildning prioriterar SAK flickor, barn med funktionsnedsättning och

barn i nomadfamiljer. Genom så kallade bybaserade skolor med varierande antal klasser, särskilt utformade för dessa grupper, kan SAK erbjuda grundskoleutbildning och i begränsad omfattning motsvarande årskurs 10–12. Skolorna ligger på landsbygden där tillgången på skolor är som mest begränsad. Undervisningen bedrivs ofta under enkla förhållanden, många gånger utomhus.

Av de över 61 000 barnen i skolor stödda av SAK var nästan 62 % flickor. Flickornas överrepresentation är avsiktlig och långt ifrån en återspeglning av den generella situationen i landet. Det är ett resultat av SAKs ansträngningar att i synnerhet främja flickors utbildning och därmed minska glappet mellan antalet flickor och pojkar som går i skolan. Utöver ett ändamål i sig är

AFGHANISTAN IDAG

- ✓ Betydande framsteg har gjorts sedan 2001, men miljoner barn, främst flickor och barn med funktionsnedsättning, nekas fortfarande sin rätt till utbildning
- ✓ Kvaliteten på utbildningen är ofta dålig, lärare saknar utbildning och skolor saknar läromedel
- ✓ Myndigheternas förmåga att ge stöd till skolor är mycket begränsad
- ✓ Bristen på kvinnliga lärare i landsbygdsområden drabbar främst flickor

SAKs MÅL

- ✓ Förstärkt utbildning på bynivå, anpassad till alla barn
- ✓ Ökad efterfrågan på utbildning
- ✓ Myndigheter med förbättrad kapacitet som kan ge bättre utbildning
- ✓ Ökat tryck från föräldrar och samhällen på staten att ta ansvar för utbildning med kvalitet

UNDER 2016

- ✓ Gick mer än 61 000 barn i 543 skolor stödda av SAK. 62 % av eleverna var flickor.
- ✓ Efterfrågan på gymnasieutbildning för flickor fortsätter att öka efter att fler flickor har avslutat grundskolan under de senaste åren.
- ✓ 49 skolor stängdes tillsvidare, främst på grund av att SAKs personal inte längre kunde ta sig till dem för uppföljning och stöd.
- ✓ Då fler elever tar examen från gymnasiet och universitetet har tillgången på kvalificerade kvinnliga lärare ökat något

15 %

Endast uppskattningsvis 15 % av skolorna i Afghanistan är avsedda för flickor. Hälften av skolorna saknar lämpliga byggnader, rent dricksvatten och toaletter.

KÄLLA UNESCO

det också en metod att säkra nästa generation kvinnliga lärare.

SAKs viktigaste partner inom utbildning är skolkommittéer i lokalsamhället. De har ansvar för utbildningen i sina byar och är involverade i allt från rekrytering av lärare till att ordna lokaler, men arbetar också aktivt med att minska frånvaron och öka insikten om vikten av utbildning för både flickor och pojkar.

Ibland framförs argumentet att ett liv som nomad är ett hinder för utbildning, men nomadfamiljer har också små möjligheter att hävda sina rättigheter. Naturligtvis är det möjligt att tillhandahålla utbildning om den anpassas till en nomadisk tillvaro, inklusive utbildning av lärare som själva är nomader. samt införandet av ett kortare skolår.

SAK strävar efter att barn med funktionsnedsättning ska inkluderas i vanliga skolor. För att göra detta möjligt bedriver SAK förberedande utbildning som syftar till en senare integrering i vanliga skolor. Den omfattar grundläggande färdigheter i läsning och skrivning, teckenspråk och punktskrift. Inom den traditionella utbildningssektorn är förståelsen för både behov och möjligheter hos barn med funk-

tionsnedsättning på en låg nivå. Att öka kompetensen hos lärare i vanliga skolor är därför mycket viktigt. För att möta behoven utbildades under året 49 instruktörer i specialpedagogik av SAK, vilka i sin tur kommer att fortbilda andra lärare.

För att stärka lärarnas yrkesroll och bygga plattformar för opinionsbildning ger SAK stöd till lokala lärarråd. Dessa är fortfarande i ett tidigt utvecklingskede men råden har potential att spela en viktig roll i framtiden. Utbildningsmyndigheter på distriktsnivå har på senare år visat större förmåga inom administration och uppföljning, men är fortfarande starkt beroende av stöd för att kunna fullgöra sitt ansvar och ägarskap över utbildningen.

FÖRÄNDRINGAR UNDER 2016

Den snabba tillväxten inom utbildningssektorn har lett till att alla som ansvarar för utbildning i Afghanistan har behövt anställa lärare utan formell utbildning. Detta har varit nödvändigt för att möta efterfrågan, men har också varit en utmaning i strävan efter att förbättra utbildningens kvalitet.

BYSKOLOR

	Planerat	Uppnått	Av vilka flickor
Elever i byskolor	28 838	57 891	62,1 %
Elever i byskolor för nomader	3 596	3 061	51,5 %

SAKs BIDRAG TILL UTBILDNING I AFGHANISTAN

	Uppnått 2015		Planerat 2016		Uppnått 2016	
	Totalt	Av vilka flickor	Totalt	Av vilka flickor	Totalt	Av vilka flickor
Elever	68 654	62 %	68 015	64 %	61 369	62 %
Särskild undervisning för barn och vuxna med funktionsnedsättningar	2 958	39 %	3 019	36 %	3 030	38 %
Barn med funktionsnedsättning integrerade i vanliga klasser	146	38 %	80	44 %	107	43 %
Barn med särskilda behov integrerade i vanliga klasser	328	37 %	312	29 %	324	36 %

JÄMSTÄLLDHET I LÄROBÖCKER

Både tillgången och kvaliteten på läroböcker är otillräcklig, ett problem som är förvånansvärt svårt att lösa. Enligt lag ska läroböcker både vara godkända och framtagna av Utbildningsministeriet. SAK och andra aktörer har väntat länge på reviderade läroböcker men dessa är ständigt försenade. För att lösa den akuta bristen och förse våra egna skolor har SAK tryckt om tidigare godkända läroböcker.

Med grund i ett årsmötesbeslut har SAK försökt påverka Utbildningsministeriet att anta ett jämställdhetsperspektiv vid revideringen av läroböcker. Under 2015 planerade SAK att utvärdera befintliga läroböcker. Det konstaterades dock att en annan organisation, Afghan Women Education Centre, redan hade påbörjat en likartad utvärdering. Slutsatserna var mycket kritiska till befintliga läroböcker och utvärderingen lämnade många bra förslag till förbättringar. Då studien helt uppfyllde syftet med SAKs planerade studie, beslöts det att undvika dubbelarbete och istället använda resultaten i SAKs fortsatta ansträngningar att tillsammans med andra organisationer påverka och stödja det afghanska Utbildningsministeriet.

Utvärderingar och rapporter under 2016 främst relaterade till utbildning

- ✓ Utbildningsbehov för afghanska lärarinstruktörer
- ✓ Metoder för utvärdering av lärande i afghanska skolor
- ✓ Institutionellt kapacitetsstöd till lokala myndigheter
- ✓ Effekten av SAKs utrustningsstöd till lokala myndigheter
- ✓ Utvärdering av SAK-stödda examensklasser
- ✓ Kvalitetsuppföljning gällande Wardak, Kunduz och Laghman

SAKs byskolor följer den nationella läroplanen. De ämnen som undervisas är:

- ✓ Dari, pashto eller uzbekiska (språk)
- ✓ Välskrivning
- ✓ Matematik
- ✓ Religion (kunskap om)
- ✓ Koranläsning (skilt från den innehållsliga undervisningen)
- ✓ Teckning
- ✓ Engelska (från årskurs 4)
- ✓ Samhällskunskap (från årskurs 4)

Under året var SAKs mål att gradvis ersätta lärare som inte uppfyller gällande krav, men också att öka andelen kvinnliga lärare i provinserna Wardak, Ghazni och Paktika i synnerhet. Då allt fler studenter tar examen från både årskurs 12 och universitet finns indikationer på att lärarkåren förnygrats och stärkts. Tillgången på kandidater har inneburit att SAK under 2016 har kunnat ersätta 53 % av lärarna i de tre provinserna.

SAK har arbetat hårt för att myndigheterna ska godkänna det så kallade Accelerated Learning Programme. Som ett komplement till SAKs examensklasser – där flickor och unga kvinnor som tidigare har tagits ut ur skolan ges möjlighet att ta examen – är detta program utformat för att möjliggöra en snabbare skolgång. I examensklasserna gick under året 427 flickor och unga kvinnor.

En geografisk förändring under året var överlämnandet av 80 klasser i provinsen Samangan till lokala myndigheter och inrättandet av 90 nya klasser i områden där överlappning med andra aktörer kunde undvikas.

SAKs BIDRAG TILL UTVECKLING

Ökad efterfrågan på utbildning för äldre flickor har noterats. Faktorer bakom detta inkluderar att fler flickor har den grundskoleutbildning som krävs, men till synes även en större vilja och efterfrågan på utbildning av flickor bland målgrupperna.

SAKs utvecklingscentra för lärare på distriktsnivå tillhandahåller en tvåårig pedagogisk utbildning som befintliga lärare genomgår parallellt med arbetet. Att allt fler kvinnliga lärare deltar i dessa utbildningar är ett tydligt framsteg.

Det är fortfarande svårt att integrera barn med funktionsnedsättning i vanliga skolor. Alltför få som tar examen från förberedande utbildningar går vidare till vanliga skolor. Bakomliggande faktorer inkluderar bristen på transportmöjligheter samt för dåliga pedagogiska kunskaper hos lärare i vanliga skolor, vilket påverkar intresset och fortsättningen för barn med funktionsnedsättning i skolan. En positiv utveckling är dock att allt fler lärare deltar i utbildningarna i punktskrift och teckenspråk.

Under året analyserades och reviderades den afghanska statens nationella strategiska plan för utbildning grundligt för att gälla 2017–2021. Utöver det afghanska utbildningsministeriet bidrog bland annat Världsbanken, UNICEF och UNESCO i arbetet tillsammans med SAK, vars erfarenheter av utbildning på landsbygden var en av utgångspunkterna.

UTMANINGAR

Den mest oroväckande utvecklingen är att SAK tillsvidare har tvingats avveckla 308 klasser i 49 skolor i provinserna Wardak och Nangarhar. Detta beslut drabbade ca 6 500 pojkar och 700 flickor. Beslutet togs då SAK nekades tillgång till vissa områden och i realiteten inte kunde säkerställa närvaro och aktivitetsnivå i skolorna. För att kompensera och inte dra undan resurser, beslutades att öka antalet klasser i andra distrikt där SAK arbetar, och därigenom upprätthålla insatserna sett till hela SAKs verksamhet. Ytterligare 43 klasser i 7 skolor i Wardak och Kunduz stängdes ned tillfälligt av säkerhetsskäl, men öppnades igen innan årets slut. Här var andelen flickor och pojkar omvänt, ca 1 100 flickor och 200 pojkar drabbades.

Det har även konstaterats att definitionen av funktionsnedsättning är oklar, vilket ibland leder till överrapportering när personal vid vanliga skolor rapporterar in alla mindre fysiska problem som funktionsnedsättningar.

De flyktingar som återvänder från Pakistan till östra Afghanistan skapar ett stort tryck i SAKs skolor. I områden där konflikten ibland intensifieras sjönk antalet elever och alla elever återvände inte när stridigheterna väl hade upphört.

Att mäta elevers resultat och övergripande utveckling är svårt. På elevnivå visar utvärderingar att flickor når bättre resultat än pojkar, men då proven inte är enhetliga ger lärare sina egna versioner av proven utifrån vad de har tagit upp i sin undervisning. Att uppskatta andelen av alla barn som går i skolan försvaras av att det inte finns några tillförlitliga siffror på antalet barn som förväntas gå i skolan. SAKs uppföljning indikerar att närvaron är för låg på många platser, men att förbättringar skett på andra.

MENSHÄLSA OCH TRYGGHET I SKOLAN

En stor utmaning är att frånvaron i skolan bland flickor ökar i takt med åldern. En del av förklaringen är att flickor inte känner sig trygga i skolan under menstruation, något som är mycket svårt att prata om. Under 2016 mottog SAK 7 miljoner kronor av Postkodlotteriet för att under tre år minska ojämlikheten i tillgång till utbildning som drabbar flickor under menssen.

Genom utbildning i god menshälsa kommer flickor, deras mödrar och lärare att lära sig mer om menscykeln och känna sig tryggare när missförstånd och stigman minskar. Målet är att fler flickor ska fullfölja sin utbildning och inte missgynnas pga frånvaro. Toaletter kommer att renoveras eller byggas på skolor för bättre hygien. Projektet når ut till 50 skolor, 7 000 flickor, 300 lärare och 1 000 mödrar i tre provinser. Inget liknande projekt har såvitt känt tidigare genomförts på den afghanska landsbygden. Erfarenheterna kommer därefter användas för att påverka afghanska myndigheter att inkludera utbildning i menshälsa i läroplanen för att i förlängningen nå ännu fler.

Under hela projektet kommer det också finnas ett nära samarbete med skolor, hälsokliniker och inte minst lokalsamhällena för att skapa en god förankring och förståelse för arbetet – en förutsättning för all SAK-verksamhet.

نارامی ویا پیچ و تاب درد مانند حتا کسالت، خستگی، استفراغ،
عادت ماهوار احساس میکنند این درد ها بسیار

Skolor i Laghman och Wardak

D en ökande konfliktnivån är ett påtagligt hot också avseende kvaliteten och tillgängligheten till utbildning. Konflikten gör det svårare att stödja och följa upp arbetet. Det ökar också risken för att skolor överges även om lärare eller annan personal fortsätter att uppbära lön.

För att säkerställa att skolorna är aktiva och tillhandahåller utbildning för barn anlitat SAK personal med tidsbestämda kontrakt för att följa upp arbetet vid oanmälda besök. Rapportörer använder detaljerade checklistor för närvaro, tillgång på läroböcker och lokalernas lämplighet.

SAKs byskolor består av grupper av klasser samlade i en skola eller på en viss plats. Regelrätt skolbyggnad finns inte alltid. Följande iakttagelser noterades i två rapporter från provinserna Laghman och Wardak:

LAGHMAN

- ✓ 28 klasser på 11 platser eller skolor besöktes
- ✓ I alla klasser upprätthölls närvarolistor
- ✓ Endast i en klass var mer än 10 % av eleverna frånvarande
- ✓ Alla klasser besöktes av SAKs personal två gånger i månaden
- ✓ Alla klasser hade tillgång till säkert dricksvatten och sanitära toaletter
- ✓ Allt som allt stora förbättringar jämfört med 2014.

WARDAK

- ✓ 165 klasser på 56 platser eller skolor besöktes
- ✓ 38 klasser på 14 platser hade stängts av väpnade oppositionsgrupper
- ✓ 36 skolor upprätthöll närvarolistor
- ✓ Eleverna i 6 skolor hade inte fått läroböcker
- ✓ SAK hade inte följt upp arbetet i 24 av skolorna tillräckligt regelbundet
- ✓ Elevfrånvaro var för hög i 24 av 41 skolor
- ✓ I en skola undervisade lärare religiösa ämnen istället för att använda sig av avsedda läromedel

Naas och Sabina är nomader och går i en skola som drivs av SAK. Malik Talib är byäldste. Han kan inte själv läsa men är stolt över att barnen lär sig.

Byäldsten Malik Talib

“JAG BLIR STOLT NÄR BARNEN LÄR SIG”

Naas och **Sabina** är nomader, kuchis, och går i en av SAKs skolor. Skolan har något kortare läsår för att barnen i nomadfamiljer lättare ska kunna följa med i undervisningen. Bredvid oss står byäldsten **Malik Talib**. Han kan inte läsa, men vill inget hellre än att lära sig.

– De utbildade är som blinda, säger han sorgset. Om jag kunde läsa, skulle allt bli lättare. Jag blir blyg av att inte kunna! Olycklig över varenda minut jag förlorar.

– Men, ler han, jag är stolt när jag ser att barnen lär sig.

Utbildning blir allt nödvändigare för kuchis. De håller gradvis på att tappa möjligheten att försörja sig på sina djur. Den väpnade konflikten mellan regeringen och talibanerna har gjort att de förlorat mer och mer av sin mark. Nu måste de hitta nya vägar att överleva.

SAK har som mål att kvinnor, personer med funktionsnedsättning och marginaliserade hushåll på landsbygden har säker försörjning som ger trygghet i tider av kris och nödsituationer.

Inkomst ger trygghet och egenmakt

Trots framsteg inom många områden har den extrema fattigdomen inte minskat i Afghanistan. Mellan 2002 och 2012 växte landets ekonomi kraftigt. Det var dock en följd av internationellt militärt och civilt stöd, vilket sedan dess har minskat. På senare tid har därför till exempel arbetslösheten ökat och Afghanistan förblir ett av världens fattigaste länder.

Resurser är mycket ojämnt fördelade inom landet, mellan sociala grupper och mellan män och kvinnor. Uppskattningsvis tre fjärdedelar av befolkningen bor och försörjer sig på landsbygden. Merparten av människorna som lever på eller under fattigdomsgränsen utsätts för ytterligare risker i samband med konflikter, missväxt och naturkatastrofer.

På landsbygden är de ofta stora hushållen vanligen beroende av flera källor för sitt uppehälle: jordbruk på små odlingslotter, boskap och dagslönearbete. Naturkatastrofer och den ständigt pågående konflikten, med konsekvenser som internflykt och förstörelse av traditionella bevattningssystem, leder till att människors inkomstmöjligheter minskar ytterligare.

Inom den redan fattiga befolkningen är vissa

grupper särskilt utsatta. Då kvinnor på grund av kulturella sammanhang och normer ofta förhindras från att arbeta utanför hemmet är kvinnor med försörjningsansvar för sina hushåll, och familjer utan mark eller djur, särskilt sårbara. Mellan en och tre miljoner människor uppskattas leva med funktionsnedsättning. De har sämre tillgång till utbildning och hälso- och sjukvård och utsätts för betydande diskriminering.

AFGHANISTAN IDAG

- ✓ Tre fjärdedelar av befolkningen bor på landsbygden. Merparten lever på eller under fattigdomsgränsen och utsätts för ytterligare risk i samband med konflikter, missväxt eller naturkatastrofer.
- ✓ Hushåll på landsbygden är ofta beroende av flera källor för sin inkomst: jordbruk, boskap och dagsverken. Kvinnoledda hushåll är särskilt utsatta då kvinnor ofta förhindras att arbeta utanför hemmet
- ✓ Mellan en och tre miljoner människor beräknas leva med funktionsnedsättning och de utgör några av de fattigaste människorna i världen.

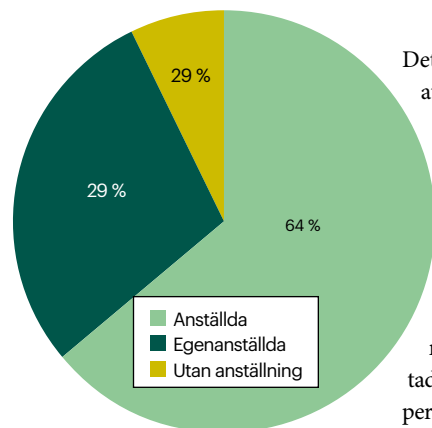
SAKs MÅL

- ✓ Att människor på landsbygden ska stärkas i sin kapacitet och bättre kunna diversifiera sina inkomster
- ✓ Att lokala organisationer främjar försörjningen på landsbygden

UNDER 2016

- ✓ Utvärderingar visade att yrkesutbildning i kombination med små lån ökade den genomsnittliga inkomsten för utsatta hushåll med 25 %
- ✓ Konceptet självhjälpsgrupper introducerades i ytterligare 35 samhällen och 181 grupper bildades med nästan 3 000 medlemmar, där över två tredjedelar utgörs av kvinnor
- ✓ Över 600 producentgrupper fick utbildning under året med syfte att öka förmågan att förstå marknadens krav och arbeta för gemensamma mål.
- ✓ SAK stödde lokala organisationer att informera om betydelsen av ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, men också fokusera på skyldigheter för arbetsgivare, lokala rådsmedlemmar, myndigheter och förtroendevalda.

Andelen av personer med funktionsnedsättning som har inkomst efter yrkesutbildning

Män och kvinnor uppvisar synbara skillnader då 72 % av kvinnorna är egenföretagare, jämfört med 53 % av männen, samt att endast 1 % av kvinnor har hittat arbete hos en annan arbetsgivare, jämfört med 15 % för män.

ring. Hälften av dem är i arbetsför ålder men lever utan försörjning.

SAKs ARBETE

Det övergripande målet för SAKs arbete inom området är att målgrupperna ska stärka sin självförsörjning genom att diversifiera sina hushållsinkomster, bygga motståndskraft och långsiktigt pålitlig inkomst. Rätten till självförsörjning är grundläggande och omfattar varje individ, men SAK riktar i synnerhet in sig på byar på landsbygden, kvinnoledda hushåll och personer med funktionsnedsättning.

SAK tillhandahåller yrkesutbildning och utbildning i affärsutveckling, mikrolånfinansiering av nystartade företag samt identifierar tillsammans med målgrupperna arbetsmöjligheter. Alla insatser genomförs i samarbete med byutvecklingsråd och lokala organisationer. Ekonomiskt och kapacitetsbyggande stöd ges genom självhjälpsgrupper, bybaserade spar- och låneföreningar samt producentgrupper.

Under 2016 introducerade SAK konceptet självhjälpsgrupper i 35 samhällen och stödde bildandet av 181 grupper med nästan 3 000 medlemmar. Nästan hälften av alla grupper leds av kvinnor. Också 31 bybaserade spar- och låneföreningar, som utgörs av flera självhjälpsgrupper, bildades under året. Grupperna får utbildning i att bedöma marknader, beräkna kostnader och affärsplanering. Efter en tid förs grupperna samman till bybaserade spar- och låneföreningar, vilka syftar till att gemensamt mobilisera resurser, spara pengar och ge möjligheter till lån inom föreningarna. Syftet är att skapa marginaler för investeringar och långsiktig ekonomisk stabilitet.

Småföretagare sammanförs också i producentgrupper.

Över 600 producentgrupper genomgick utbildning under året för att öka förmågan att förstå marknaden, värva fler producenter och genomföra gemensamt arbete.

Sammanlagt tolv organisationer för personer med funktionsnedsättning och en ytterligare organisation har fått stöd för inkomstgenererande arbete under året. Verksamheterna spänner mellan väsktillverkning, hönsuppfödning och champottillverkning till bagerier och butiker. SAK stöder även de som har genomgått utbildning med att nå ut till lokala företag och potentiella arbetsgivare, samt arrangerar diskussioner för att öka medvetandet om möjligheten att arbeta trots funktionsnedsättning. De arbetstillfällen som identifierades inkluderade bland annat säkerhetsvakter, lärare, trädgårdsmästare, hemhjälp och skräddare. Räntefria lån beviljades till 255 kvinnor och 363 män med funktionsnedsättning med syfte att starta inkomstgenererande verksamheter.

FÖRÄNDRINGAR UNDER 2016

De verksamheter som syftar till förbättrade försörjningsmöjligheter på landsbygden förblev i stora drag stabila under året. En extern utvärdering av programmet för rehabilitering av personer med funktionsnedsättning har upphandlats för att utvärdera om det finns ett behov av att genomföra förändringar. Resultaten från utvärderingen har dock ännu inte presenterats.

SAKs BIDRAG TILL UTVECKLING

Erfarenheten visar att personer med funktionsnedsättning som bedriver sin egen verksamhet – oavsett om det rör sig om en egen butik, snickeri, skrädderi eller väveri – i högre utsträckning kan försörja sig själva och sina familjer än andra. Studierna har även utvärderat effekterna av yrkes-

	Planerat 2016	Uppnått 2016
Bildade självhjälpsgrupper	179	181
Hushåll som fått lån för att utveckla sina inkomstkällor	2 669	2 245
Bildade spar- och låneföreningar	40	31
Antal personer med funktionsnedsättning som mottagit lån under året	625	619 (40,9 % kvinnor)

Lån genom lokala sparföreningar kan göra det möjligt att investera i en ko – ett viktigt bidrag till familjens ekonomi.

utbildning vad gäller att finna anställning eller starta sin egen verksamhet efter avslutad utbildning. Resultaten visar bland annat att 71 % av de svarande fann anställning eller blev egenföretagare efter utbildningen.

SAK erbjuder stöd och kapacitetsutvecklingen till ett antal lokala organisationer i syfte att få dessa att samarbeta med andra organisationer för att dessa tillsammans ska arbeta för sina medlemmars ekonomiska rättigheter, i synnerhet kvinnor och personer med funktionsnedsättning.

Företrädare för lokala organisationer och SAKs personal i Wardak, Balkh och Samangan har organiserat diskussioner om betydelsen av ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, samt också fokuserat på motsvarande skyldigheter vad gäller arbetsgivare, lokala rådsmedlemmar, myndigheter och förtroendevalda på olika nivåer.

UTMANINGAR

Ett antal utmaningar är återkommande inom försörjningsverksamheten: administrativa problem, till exempel

dokumentering av och otydligheter när det gäller registrering av lån, samt hög frånvaro bland de som genomgår yrkesutbildning. Den höga frånvaron kan troligen förklaras av samma orsaker som förhindrar många med funktionsnedsättning från att delta i utbildningar – dåliga möjligheter att förflytta sig och komma till utbildningen.

Det är också tydligt att även om lokala organisationer har både kvinnor och män som medlemmar, har kvinnor svårt att hävda sina behov, då männen enligt rådande normer fattar de avgörande besluten. Skilda plattformar för kvinnor, till exempel särskilda organisationer för kvinnor med funktionsnedsättningar, kan i högre grad komma att stödjas för att påverka situationen, liksom tydligare budgetinstruktioner för att fördela resurser jämnare.

En översyn visar också att organisationer i varierande grad har svårigheter att täcka sina egna administrativa kostnader. 12 av 13 organisationer hade möjlighet att bidra, men andelen varierade mellan 3 % och 60 %.

Utvärderingar och rapporter under 2016 relaterade till försörjning

- ✓ Utvärdering av civilsamhällesorganisationer som får stöd
- ✓ Resultat av rehabilitering av personer med funktionsnedsättning
- ✓ Kvalitetsrapporter gällande programmet för rehabilitering i Wardak, Kunduz, Laghman, Takhar och Badakhshan
- ✓ Resultatstudie om yrkesutbildning
- ✓ Rapport om lån för företagande

Yrkesutbildning

SAK genomförde en studie under 2015 från vilken resultaten rapporterades 2016. Målen var att undersöka deltagarnas förväntningar och hur nöjda de var, effekten på inkomst samt inverkan på beslutsfattande inom familjen. Resultaten visade bland annat att de huvudsakligen försörjer sig själva och sina familjer eller bidrar till familjens inkomster.

POSITIVA RESULTAT ÄR BLAND ANNAT ATT:

- ✓ Yrkesutbildning och lån från SAK har bidragit till 25 % av hushållens totala inkomst sedan själva lånet räknats bort. Den genomsnittliga inkomsten för de ofta stora hushållen motsvarade 1 875 kronor i månaden. I snitt kom 476 kronor från företag som har startats av personer med funktionsnedsättning med hjälp av lån.
- ✓ En stor majoritet av de tillfrågade var nöjda med yrkesutbildningen och utbildningen i att läsa och skriva.
- ✓ En tydlig ökning vad gällde mottagarnas inflytande på familjens beslutsfattande noterades. I genomsnitt rapporterade 79 % att de hade en roll i beslutsprocessen.
- ✓ De kunskaper som förvärvades genom yrkesutbildning var viktiga för försörjningen för mer än två tredjedelar av de svarande.

NEGATIVA SLUTSATSER VAR BLAND ANNAT ATT:

- ✓ Det gavs inte tillräckligt med tid för att faktiskt lära sig de färdigheter som krävs.
- ✓ Bristen på kapital är ett hinder för företagets fortsatta verksamhet.
- ✓ Några av utbildningarna passade inte till de typer av funktionsnedsättning som programmet riktar in sig på.
- ✓ I vissa fall kunde minderåriga bli antagna på utbildningen genom att säga sig vara vuxna
- ✓ Urvalet av kurser bestämdes av SAKs personal utan tillräckligt samråd med målgrupperna
- ✓ De verktyg som tillhandahölls befanns vara otillräckliga och av dålig kvalitet
- ✓ Några av lärarna kunde inte teckenspråk
- ✓ Några av de yrkeskunskaper som lärdes ut saknade en befintlig marknad

FOTON ANDERS ROSÉN

Att lära sig ett yrke handlar inte enbart om hantverket, utan minst lika mycket om hur man planerar tillverkningen eller marknadsför och säljer sina varor. Utbildning ger också nätverk för framtiden.

LÅN GRUNDEN TILL **FABRIK** MED 18 ANSTÄLLDA

Fabriken Tor Ghar Hasan Sadat ligger i samhället Cheno, strax öster om Jalalabad. Dess ursprung är ett lån från SAK till *Afghan Disabled and Vulnerable Society* (AVDS) som grundade fabriken med målet att producera och marknadsföra diskmedel och handtvål.

Idag har fabriken 18 anställda, alla med någon funktionsnedsättning. I framtiden planerar man att utöka produktionen till att också omfatta mineralvatten och juice.

Rahmat är en av alla anställda. ”Jag anställdes efter att först ha genomgått en utbildning om teknik och arbets säkerhet. Innan jag arbetade här tyckte jag att jag hade en funktionsnedsättning, men jag fick en yrkesutbildning och började arbeta. Det känns på ett annat sätt nu. Jag vet att jag inte kommer att ligga någon till last.”

TEXT & BILD **MUHAMMAD SALAHUDDIN MOMAND**

SAK har som mål att samhällsmedlemmar aktivt deltar i beslutsfattande för att därmed kunna påverka utvecklingen av sina samhällen och hålla aktörer ansvariga.

Stöd till 426 lokala utvecklingsråd

Indikatorer visar betydligt sämre förhållanden på den afghanska landsbygden jämfört med motsvarande områden i grannländerna. Detta oavsett om det som mäts är läskunnighet, hälsa, tillgång till vatten eller till odlingsbar jord. Marginaliserade i utgångsläget, och utsatta för konflikt, naturkatastrofer och stora grupper i intern flykt har hela samhällen blivit alltmer sårbara.

En stor del av det internationella stödet har nu försvunnit och många samhällen på landsbygden är i ekonomisk stagnation, maktlösa och fokuserade på att överleva.

Omgivningen kännetecknas av konflikter och offentlig vanskötsel. Den afghanska staten är mycket svag, i synnerhet på distriktsnivå och på landsbygden där SAKs målgrupper och merparten av befolkningen bor. Ibland saknas lokala myndigheter och offentligt stöd i praktiken helt, vilket leder till att människors rättigheter inte kan uppfyllas och att

myndigheter inte är fungerande partners för lokalsamhällen.

Termerna inflytande och deltagande syftar på lokalsamhällets förmåga att gemensamt bedöma sina egna behov, besluta, mobilisera resurser, påverka och genomföra förändringar som förändrar deras egen situation. Byar är traditionellt självstyrande genom shuras eller lokala råd. Dessa råds förmågor är helt avgörande. De utgör också SAKs viktigaste samarbetspartners vid alla typer av insatser; oavsett om det handlar om att bygga skolor, följa upp kvaliteten

på vård vid hälso- och sjukvårdsinrättningar eller att hålla myndigheter ansvariga för deras skyldigheter.

Myndigheter på distrikt- och provinsnivå har i allmänhet låg kapacitet och nästan aldrig tillräckliga resurser. Den fortsatta och eskalerande konflikten mellan regeringen och väpnade oppositionsgrupper innebär också en utmaning i detta sammanhang. Att stärka lokala råd så att de blir fungerande partners för myndigheter, eller förbättra lokala myndigheters arbete även om det enbart handlar om att förbättra lokalsamhället, kan uppfattas som hotfullt av väp-

AFGHANISTAN IDAG

- ✓ Upp till 70 % av människorna lever med osäker tillgång till mat enligt FN:s definition, bland annat beroende på torka, bristande bevattning och dåliga kommunikationer.
- ✓ Många samhällen lider stor brist på resurser och saknar makt över sin utveckling. Inom samhällen är kvinnor och personer med funktionsnedsättning underrepresenterade i beslutsprocesser.
- ✓ Myndigheter på distrikt- och provinsnivå saknar ofta både kapacitet och resurser.

SAKs MÅL

- ✓ Att människor på landsbygden, inklusive kvinnor, barn och personer med funktionsnedsättningar, är välrepresenterade och deltar mer i demokratiska organisationer och beslutsfattande.
- ✓ Att lokala myndigheter tar sitt ansvar och kan svara för människors rättigheter.

UNDER 2016

- ✓ SAK stödde 426 utvecklingsråd och gav råd om planering, budgetering, opinionsbildning och tekniskt bistånd i byggprojekt.
- ✓ Utbildning gavs till lokal myndighetspersonal för att förbättra deras kapacitet att tillhandahålla tjänster och tillgodose rättigheter.
- ✓ Efter SAKs opinionsbildande insatser gick den afghanska valkommissionens formellt med på att hantera problem som personer med funktionsnedsättningar står inför vid röstning, till exempel tillgång till vallokaler och teckenspråkstolkare.
- ✓ SAK ansökte om att genomföra Citizens' Charter, där utvecklingsråd kommer att fortsätta leda utvecklingen av sina respektive samhällen, med stöd av SAK.

FOTO ANDERS ROSÉN

Kompetensutveckling av anställda vid lokala myndigheter är en del av SAKs verksamhet. Målet är att myndigheterna bättre ska kunna fullgöra sina skyldigheter gentemot medborgarna.

nade oppositionsgrupper då positiv utveckling kan leda till att staten får ökad legitimitet.

SAKs ARBETE

Under perioden 2003–16 arbetade SAK inom det så kallade National Solidarity Programme – ett ramverk som syftade till att ge landsbygdssamhällen egenmakt att förbättra sina egna liv, stärka gemenskapen och hushållens motståndskraft samt bidra till mänsklig säkerhet. I långa perioder har SAK också arbetat på liknande sätt i provinserna Balkh och Samangan, fast med större fokus på att skapa förutsättningar för försörjning. Grunden för arbetet är partnerskapet med valda lokala utvecklingsråd. SAK erbjuder stöd med mobilisering, utbildningar, att genomföra val av representanter samt att utvärdera byarnas behov. För att säkerställa att projekt inte enbart gynnar ett fåtal måste råden inkludera kvinnor och personer med funktionsnedsättning. En viktig uppgift för råden är att hålla myndigheter ansvariga för deras skyldigheter gentemot marginaliserade och särskilt utsatta grupper i samhället.

När råden väl är etablerade får de stöd att söka medel, planera och genomföra projekt. Under årens lopp har över 900 utvecklingsråd bildats och slutfört nästan 2 600 pro-

jekt med stöd av SAK enbart i Wardak. Insatser inkluderar mikrovattenkraft, säkert dricksvatten, bevakningsanläggningar, vägbyggen, försörjningsprojekt samt byggnad av skolor och andra gemensamma anläggningar. För att garantera kvalitet, hållbarhet och att samhället har en känsla av ägande krävs det alltid att samhällena själva leder genomförandet och bidrar genom att tillhandahålla mark, arbetskraft och en del av finansieringen.

SAK stöder 16 civilsamhällepartners ekonomiskt, lokala organisationer som företräder personer med funktionsnedsättning, men också yrkesorganisationer som ger stöd åt grupper såsom barnmorskor och sjukgymnaster. Totalt stödde SAK under året 104 organisationer med olika former av kapacitetsutveckling. Tillsammans med utvecklingsråden spelar dessa en viktig roll i att mobilisera samhällen och skapa en plattform för opinionsbildning.

FÖRÄNDRINGAR UNDER 2016

Efter 13 år avslutades National Solidarity Programme i september 2016. Det kommer att ersättas av det så kallade Citizens' Charter under överinseende av den afghanska staten. Utvecklingsråd kommer fortfarande att leda utvecklingsarbetet i sina respektive samhällen. SAK har ansökt om att i

samarbete med andra utvecklingsorganisationer få genomföra Citizens' Charter i tre provinskluster.

Under året samarbetade SAK med utvecklingsråd om ett stort antal projekt, inklusive fyra nya rörsystem där vatten kommer från naturliga källor och drivs av gravitation. Systemen är belägna i bergsområden i provinsen Kunar. Här är traditionella handpumpar inte något alternativ på grund av bristen på grundvatten. Fler än 7 000 familjer, vilka representeras av 22 råd i Kunar och Nangarhar, har fått bättre förhållanden genom projektet. Över 1 000 hushåll fick också stöd i byggandet av bättre latriner.

I norra Afghanistan genomförde 79 utvecklingsråd projekt med stöd från SAK. 41 av dessa var arbeten som påbörjats redan 2015 medan 38 projekt både påbörjades och färdigställdes under 2016.

SAKs BIDRAG TILL UTVECKLING

Under 2016 fick SAKs erfarenheter från arbetet med rehabilitering av personer med funktionsnedsättning bredare användning. Efter opinionsbildande insatser från SAK gick den afghanska valkommissionen med på att hantera flera påpekade problem som personer med funktionsnedsättning står inför vid allmänna val. Initiativ som har överenskommit inkluderar att höja medvetenheten om personer med funktionsnedsättning, förbättra tillgängligheten till valbås, minska avståndet mellan vallokaler samt se till att det finns teckenspråkstolkare i lokalerna.

Tillsammans med myndigheter i Samangan ledde SAK en studie för att bedöma behoven av kapacitetsutveckling hos provinsmyndigheter. Att utbilda lokal myndighetspersonal är nödvändigt för att förbättra deras kapacitet.

I den norra regionen har 25 medarbetare vid distriktguvernörens kansli fått utbildning om människors rätt och tillgång till information, vilken syftar till att förbättra servicen till allmänheten. Dessutom genomgick 10 tjänstemän

från Sholgara och Dara-e-Suf Payeen en utbildning om personalvård med fokus på lagstiftning samt nationella och internationella normer inom området.

SAK samordnade under året ett flertal möten och diskussionen mellan byar och på distriktsnivå, liksom mellan byar och lokala myndigheter. Förbättrad kommunikation inom eller mellan närliggande distrikt samt med lokala myndigheter möjliggör bättre samordning och att skapa gemensam förstäelse gällande utveckling och styrning.

Så kallad social audit, eller projektredovisning för lokalsamhället, är ett inslag i SAKs uppföljning som har stärkts. Människor i lokalsamhället utbildar sig i att granska och följa upp insatser som görs av utvecklingsråd eller myndigheter. När projekt har färdigställts hålls lokala sammankomster där utvecklingsrådet redovisar eventuell upphandling och alla utgifter samt svarar på frågor om genomförandet, allt i syfte att öka transparensen och hålla genomförare ansvariga för arbetet. Vidare informeras om användandet och skötsel av till exempel ny infrastruktur. Under året arrangerades nästan 400 sådana redovisningsmöten i 197 utvecklingsråd.

UTMANINGAR

Som ett resultat av konflikten och de svårigheter i uppföljning som följer av den beslöt SAK att avsluta sitt arbete med 24 utvecklingsråd i den centrala regionen och 25 råd i den östra regionen. Detta påverkade naturligtvis människorna i dessa samhällen negativt, till exempel fick färre råd än planerat stöd under sin valperiod. Tidig vinter fördröjde även ett antal byggprojekt, vilka emellertid kommer att slutföras under 2017.

En betydande utmaning för SAK är att säkerställa att kvinnor är tillräckligt representerade och involverade i beslutsprocesser. Trots att SAK kräver att kvinnor ska representeras i samhällsråd, kämpar organisationen fortfarande med attityder, deltagande och traditionella roller.

Utvärderingar och rapporter under 2016 som främst relaterade till lokal styrning

- ✓ Kvalitetsuppföljning av utvecklingsråd i Balkh
- ✓ Uppföljning av byggprojekt i Wardak
- ✓ Uppföljning av byggprojekt i Laghman
- ✓ Utvärdering av det nationella solidaritetsprogrammet i Wardak
- ✓ Rapporter om kvalitetsuppföljning av vatten- och sanitetsinsatser i Wardak, Kunduz och Laghman

	2015	2016
Antal lokala utvecklingsråd som fått stöd av SAK	285	426
Antal projekt som har färdigställts av lokala utvecklingsråd med stöd av SAK	334	409

Byggprojekt i Balkh och Laghman

många fall arbetar SAK i avlägsna områden där konflikter pågår, vilket försvårar uppföljning. För att säkerställa att finansierade projekt genomförs enligt plan och är till nytta för människor anlitar SAK tillfällig personal för att genomföra oanmälda besök för uppföljning. De genomgår utbildning och utrustas med detaljerade checklistor där resultat dokumenteras och behov av förbättring identifieras. Rapportörerna samlar in uppgifter som sedan kan jämföras med uppgifter från andra kanaler för att upptäcka eventuella oegentligheter eller brister i kvaliteten. Under 2016 följdes ett flertal projekt upp relaterade till det vidare målet om lokalt självbestämmande. Som ett exempel på uppföljning följer här de huvudsakliga slutsatserna i två rapporter om kvalitet i byggarbeten:

UTVECKLINGSRÅD I SHOLGARA I BALKH

- ✓ 40 byggprojekt följdes upp: skolor, latriner, kanaler, lagerlokaler, kulvertar och beläggning av över 40 km väg
- ✓ Sju råd som byggde gemensamma lokaler följdes upp. Fem blev helt klara, medan mindre arbete återstod i två fall. Arbetet besöktes i genomsnitt 14 gånger under arbetet. Ett av råden besöktes endast en gång.
- ✓ Fyra råd som byggde lagerlokaler följdes upp. Två blev helt klara, medan mindre arbete återstod i två fall.
- ✓ Uppgifter om SAKs löpande tillsyn var osäkra; ett projekt besöktes 15 gånger, ett projekt besöktes en gång och två fall saknar tillfredsställande uppgifter om tillsyn.

BYGGPROJEKT I LAGHMAN

- ✓ Sju byggprojekt följdes upp, inklusive förlossningsrum och boende för vårdpersonal
- ✓ Alla byggprojekt avslutades och överlämnades till hälso- och utbildningssektorerna.
- ✓ Kvaliteten på arbetet var på det hela taget tillfredsställande, även om det fanns brister; främst att tre hälso- och sjukvårdsanläggningar saknade lämplig tätning av taket, vilket ledde till vattenläckage. I en klinik hängde lampor i elkablar utan att vara ordentligt fastsatta i tak eller väggar.
- ✓ Alla hälso- och sjukvårdsanläggningar utrustades med ramper för att säkerställa tillgänglighet.

FOTON ANDERS ROSÉN

Ingenjör Yousof Khan övervakar utbyggnaden av provinssjukhuset i Mehtarlam. Sjukhusets barnavdelning har utökats med 40 bäddar.

ÖVER 2 000 FAMILJER FÅR RENT VATTEN

Khaylan är en by 15 mil norr om Taloqan i provinsen Takhar. Där bor nästan 18 000 personer och de flesta är jordbrukare. Nu har de äntligen fått tillgång till rent dricksvatten. Abdul Dyan leder bönen i byn.

– Khaylans historia sträcker sig över mer än 700 år. Förr i tiden var befolkningen mindre och det fanns några brunnar. Men vi har också alltid grävt dammar för att samla upp regnvatten åt djur och människor. Vi visste att vattnet var smutsigt, men drack det ändå eftersom vi inte hade något val. Det finns fortfarande brunnar, men vattnet går inte att dricka eller använda till matlagning. När dammarna torkade ut på sommaren var vi tvungna att bege oss ända till Yang Qala, några kilometer bort, för att hämta dricksvatten. Det var barnen som gick och hämtade vatten, så de kunde inte gå i skolan. Men nu när vi fått eget dricksvatten går de i skolan.

Förra året tog man kontakt med SAK för att få stöd i arbetet. Man kom fram till att man kunde leda vatten till byn från en källa 18 kilometer bort. Projektet påbörjades i juni 2015 och tog sex månader att genomföra. Byborna deltog i projektet och hjälpte till med bland annat grävarbete och transporter. Först samlas vatten i en stor reservoar på en bergstopp, som rymmer 100 kubikmeter vatten. Därifrån rinner vattnet vidare till sex mindre tankar. Varje tank försörjer 300–400 familjer med vatten. Om tankarna blir fulla leds vattnet till dammar som kan användas till bevattning och som djuren kan dricka ur.

Tankarna måste rengöras en gång per år och för varje tank har en person utsetts som ansvarig för skötseln. I samband med tankbygget har SAK också genomfört ett hygienprojekt i området; mer än 250 latriner har byggts och människor har fått undervisning om hälsa och hygien.

Den 7 juli 2016 i Almedalen arrangerade SAK, Röda Korset och Läkare utan gränser seminariet Sjukvård i Skottlinjen – hur återfår vi respekten för krigets lagar? Medverkande gjorde Sofia Arkelsten, Riksdagsledamot, Moderaterna, Hans Linde, riksdagsledamot, Vänsterpartiet, Sofia Damm, riksdagsledamot, Kristdemokraterna, Kerstin Lundgren, riksdagsledamot, Centern, Pernilla Stålhammar, riksdagsledamot, Miljöpartiet, Anna-Karin Johansson, generalsekreterare, SAK, Mari Mörth, generalsekreterare, Läkare utan gränser och Anna Carlstedt, ordförande, Röda Korset.

SAK har som mål att öka det offentliga och politiska engagemanget för det afghanska folkets rättigheter i både Sverige och Europa.

Civilsamhällets röster

Under senare år har både Sverige och Europa sett en ökning av populistiska och främlingsfientliga partier, vilket påverkar alla organisationer som engagerar sig i global utveckling eller arbetar för mänskliga rättigheter och internationell solidaritet.

Uppmärksamheten kring Afghanistan i svenska medier var under året främst kopplad till det, för svenska omständigheter, stora antalet människor som sökte asyl under 2015. I spåren av flyktingkrisen höjs röster som ifrågasätter både flyktingmottagande i Sverige och utvecklingssamarbete. Samtidigt pågår en diskussion om avräkningar för flyktingmottagande från biståndet, i vilken SAK har agerat för att värna det svenska biståndet.

Även om SAK inte har byggt expertis i migrationsfrågor har organisationen lång erfarenhet och kunskap om förhållanden i Afghanistan. Detta omfattar programverksamheter i provinserna som påverkades av återvändande flyktingar under 2016.

Att öka medvetenheten om förhållandena i Afghanistan, samt att mobilisera den allmänna opinionen och främja solidaritet med det afghanska folket, är högsta prioritet för SAK i Sverige.

Som förening och folkrörelse är SAK beroende av sina medlemmar och lokalkommittéer, men i likhet med många organisationer kämpar SAK med att behålla och rekrytera medlemmar. Organisationen kommer att stå inför en stor utmaning om och när uppmärksamheten vänds bort från Afghanistan i Sverige och Europa. För att möta detta krävs förnyelse.

SAKs ARBETE

SAKs mål är att bibehålla och öka det offentliga och politiska engagemanget för den afghanska befolk-

ningens rättigheter. Utifrån detta mål samarbetar personal och medlemmar i lokalkommittéer i informationsarbete, insamling och opinionsbildning.

I Sverige organiseras arbetet för att bidra till övergripande kommunikation samt för att skapa synergier som förstärker budskap. Det stora antalet flyktingar från Afghanistan påverkade det politiska klimatet och ledde till sociala utmaningar i svenska samhällen. Många i den svenska allmänheten har blivit medvetna om Afghanistan, engagerat sig i dess utveckling samt engagerat sig i afghaner i Sverige, inte minst unga.

SAKs kunskaper och erfarenheter efterfrågades kontinuerligt av målgrupper i Sverige: media, politiska partier, civilsamhällesorganisationer och enga-

SVERIGE IDAG

- ✓ Uppmärksamheten kring Afghanistan i svensk media är främst kopplad till det för svenska förhållanden stora antalet flyktingar som sökte asyl under 2015.
- ✓ SAK är beroende av sina medlemmar och aktiva lokalkommittéer, men liksom många organisationer i Sverige kämpar SAK med förnyelse och att behålla medlemmar.
- ✓ En utmaning för SAK är att diversifiera sin insamlingsverksamhet som en garant för ökad hållbarhet.

SAKs MÅL

- ✓ Att välinformerade medlemmar, beslutsfattare och frivilligorganisationer i Sverige ökar allmänhetens medvetenhet, stärker folkligt engagemang och kräver officiellt stöd för det afghanska folkets rättigheter.
- ✓ Att givare och beslutsfattare fattar beslut utifrån SAKs opinionsbildning.

UNDER 2016

- ✓ Den svenska biståndsministern tydliggjorde att Sverige inte skulle stödja ett EU-förslag att minska biståndet till Afghanistan om landet inte aktivt samarbetar när det handlar om att ta emot utvisade flyktingar – en ståndpunkt som aktivt förespråkas av SAK.
- ✓ SAK mobiliserade 44 afghanska organisationer i syfte att framhålla prioriteringarna hos gräsrotterna i det afghanska civilsamhället under den internationella Brysselkonferensen
- ✓ SAK tillhandahöll analyser och delade upplevelser som ska ingå i regeringens utvärdering av de totala svenska insatserna i Afghanistan 2002–2014.

HÄLSOVÅRD I FARA

I februari 2016 trängde afghanska säkerhetsstyrkor, bistådda av internationella militära rådgivare, in på en hälsovårdsklinik som drivs av SAK. De tog med sig två sårade och försvarslösa patienter samt deras minderåriga vårdare och avrättade dem utanför kliniken (se mer i avsnittet Konflikt, säkerhet och riskhantering).

Detta inträffade efter en annan uppmärksam attack mot ett sjukhus som drivs av Läkare Utan Gränser i Kunduz. Både intrången och avrättningarna var klara brott mot humanitär rätt och Genèvekonventionen. Incidenten rapporterades grundligt, inklusive av BBC, New York Times och CNN.

SAK har stor erfarenhet av den minskande respekten för neutralitet och okränkbarhet för hälso- och sjukvårdsanläggningar hos parterna i konflikten. SAK har också haft ett nära samarbete med Läkare Utan Gränser och Internationella Rödakorskommittén i Sverige i seminarier med svenska riksdagsledamöter för att belysa frågan om hälso- och sjukvård i fara. SAK har också i debatten argumenterat för att Nato bättre måste respektera folkrätten. Både utrikesminister Margot Wallström och Natos generalsekreterare Jens Stoltenberg har i svenska media kommenterat problemet att Nato inte respekterar folkrätten.

gerade människor. Under året behövde webbplatsen www.sak.se och andra kanaler i kontinuerligt uppdateras för att möta efterfrågan. Informationsstöd från kommunikationseinheten i Afghanistan är en viktig resurs för kommunikationen i Sverige. Interna kommunikationsriktlinjer utarbetades under året och externt informationsmaterialet ställdes samman på engelska, svenska, pashto och dari.

Ett stort åtagande under 2016 var att säkerställa att SAKs erfarenheter togs med i bedömningen av de sammanlagda svenska insatserna i Afghanistan 2002–2014. SAKs arbete med detta inkluderade en konferens i december, en rapport om SAKs erfarenheter samt en ytterligare rapport som specifikt lyfte fram afghanska röster om civil-militära relationer.

FÖRÄNDRINGAR UNDER 2016

Antalet medlemmar 2016 var 3 432, en minskning med 7 % sedan 2015. Informationskanaler gentemot medlemmar, beslutsfattare och andra frivilligorganisationer i Sverige inkluderade tidningen Afghanistan-nytt, samlingsbrev och SAKs webbplats, men sociala medier spelar också en allt större roll i kommunikationen.

För att bredda basen för insamling bildades en rådgivande grupp med uppgift att specifikt undersöka möjligheterna att bedriva insamling mot näringslivet. SAK har också skapat funktioner på hemsidan och förenklats för att underlätta för medlemmar och lokalkommittéer som genomför egna samlingskampanjer. Samtidigt infördes även nya betalningssätt för månatliga donationer.

Inom organisationen har förändringar gjorts för att underlätta engagemang och deltagande. Exempel är tematiska aktivitetsgrupper och nya former för diskussion vid årsmötet. Årsmötet beslöt också om bildandet av ett föreningsutskott på försök under två år med uppdrag att stärka föreningsarbetet.

SAKs BIDRAG TILL UTVECKLING

I början av 2016 inledde EU förhandlingar med den afghanska regeringen

Ett företag som stöder SAKs arbete är Frontit, ett konsultföretag inom IT & management med 140 anställda. Frontits vision är att verka för att individer och verksamheter når sin fulla potential. För varje anställd stöder Frontit SAK med motsvarande ett skolår för en flicka i Afghanistan – så att också hon kan nå sin fulla potential!

om återvändande flyktingar. Då ingen överenskommelse nåddes framfördes förslag att reducera utvecklingsstödet till landet om det inte aktivt samarbetar i mottagandet av utvisade flyktingar. Den svenska biståndsministern framförde att Sverige inte skulle stödja detta förslag – vilket också förespråkats av SAK.

Den internationella konferensen i Bryssel om Afghanistan var ett viktigt tillfälle för SAK att påverka politiken under 2016. Inför konferensen mobiliserade SAK 44 partnerorganisationer i Afghanistan, med målet att de framhålla deras prioriteringar och säkerställa att rekommendationerna från gräsrotterna i det afghanska civilsamhället skulle uppfattas i Bryssel. SAK tog också fram ett underlag om utbildning baserat på egna erfarenheter, vilket ytterligare elva organisationer ställde sig bakom (se bilden ovan).

sak.se

Totalt 27 000 besök registrerades på www.sak.se under 2016, vilket är tre gånger fler besök än under 2015.

Utöver konferensen samarbetade

Afghan Tales, en utställning där 22 fotografer skildrar det samtida Afghanistan, var under året en stor publikframgång för Världskulturmuseet i Göteborg.

FOTON: FILIPPA ALMLUND

Utvärderingar och rapporter under 2016 relaterade till målet offentligt och politiskt engagemang

- ✓ Om de svenska och internationella insatserna i Afghanistan 2001–2014: ett SAK-perspektiv
- ✓ Beyond incidents: SCA experience on civilian-military interaction and consequences of the military intervention on aid delivery

14 034 454 KR

Insamlingen till det svenska 90-kontot 2016. Lokalavdelningar samlade totalt in 142 000 kronor av detta belopp. En uppenbar utmaning för SAK är att bredda sin insamling för ökad långsiktig hållbarhet.

22 000 000 KR

Postkodlotteriet har blivit en betydande bidragsgivare till SAK. Denna finansiering, liksom den som kommer från medlemmar och enskilda givare, är särskilt värdefull. Då den inte är lika begränsad som de flesta medel från institutionella givare är den möjlig att allokera dit pengarna behövs som mest.

Årsmöte I STOCKHOLM 28 MAJ 2016

Som en av årets höjdpunkter hölls SAKs årsmöte i Stockholm med 62 delegater från Sverige och en från lokalavdelningen i Kabul. På rekommendation från SAKs demokratikommission, och i syfte att öka deltagandet och underlätta diskussioner, introducerades mötesformen "åsiktstorg" i vilket inkomna motioner fördelades i tematiska grupper. Därmed kunde delegaterna diskutera motionerna i mindre grupper och närsomhelst välja att delta eller lämna grupperna.

TEMA 1 Information

- MOTION 1 om sammanställning av studiecirkelematerial
MOTION 2 om en handbok om Afghanistan
MOTION 3 om en studiecirkel om Afghanistan
MOTION 4 om nytt studiecirkelematerial

TEMA 2 Procedurer

- MOTION 5 om SAKs stadga § 4.4
MOTION 6 om styrelseprotokoll
MOTION 7 om procedurer vid årsmötet

TEMA 3 Program

- MOTION 8 om kvalitet i SAKs utbildning
MOTION 9 om avtal med Migrationsverket

TEMA 4 Finansiering

- MOTION 10 om företagsinsamling
MOTION 11 om återbetalning av moms

TEMA 5 Lokalkommittéer

- MOTION 12 om SAKs organisation
MOTION 13 om nya lokalkommittéer

SAK med organisationer med intresse för utvecklingen i Afghanistan, både i Sverige och på den europeiska arenan. Under 2016 har SAK tillsammans med andra medlemmar i nätverket varit aktiva vid Natos toppmöte, i Bryssel samt vid SAKs konferens i Stockholm.

UTMANINGAR

Konflikten och den humanitära katastrofen i Syrien har fått omfattande uppmärksamhet i de europeiska medierna, i synnerhet tillströmningen av flyktingar från konfliktområden till Europa. Detsamma kan inte sägas om konflikten i Afghanistan. Nyhetsbyråer nedprioriterar landet,

fler utländska reportrar lämnar landet och ett ökande antal afghanska journalister väljer att gå i exil – om de har möjlighet. De som finns kvar utsätts för alltmer hot från oppositionen liksom tryck från staten.

Ett exempel på en planerad aktivitet där inga framsteg har gjorts är försöken att skapa professionella utbyten mellan Sverige och Afghanistan. Detta har visat sig vara mycket svårt att genomföra, inte minst efter försämringen av säkerhetsläget. Verksamheten har heller inte prioriterats. Inom utbildningssektorn fortsätter dock utbyte inom ramarna för vänskoleprojektet, trots många praktiska hinder.

HANS ROSLING MOTTAGARE AV SOLIDARITETSPRISET ÅRETS AFGHANISTANVÄN

Vid SAKs årsmöte den 28 maj tilldelades Hans Rosling SAKs solidaritetspris.

Under det föregående året lyfte Hans Rosling gång på gång fram det afghanska folkets situation för en bred allmänhet. Med sin stora kunnskap i internationella frågor och sitt djupa medmänskliga engagemang har han gett Afghanistan en röst i Sverige och pratat om vikten av att ge stöd, både i Afghanistan och i Sverige.

Hans Rosling har gjort mycket som har skapat medvetenhet om och legitimitet för SAKs arbete och metoder. Han lovade vid ett tillfälle även att kedja fast sig vid finansdepartementets dörr i händelse av att SAK inte skulle få utlovad finansiering.

Hans har också uttalat sig uppskattande om SAKs långsiktiga arbete vid flera tillfällen och har beskrivit hur organisationer av SAKs slag kan bidra till stabilitet, fred och utveckling i de länder som idag är fattigast pga väpnade konflikter. I det tacktal som lästes upp i hans frånvaro framhöll han särskilt SAKs förenande av pragmatism med orubbligt långsiktiga mål.

Hans Rosling avled den 7 februari 2017. Han är med värme och uppskattning ihågkommen av Svenska Afghanistankommitténs medlemmar.

NÅGRA AV DE EVENEMANG SOM ARRANGERADES AV LOKALKOMMITTÉER UNDER 2016

Göteborgs lokalkommitté samarbetade med Världskulturmuseet och utställningen *Afghan Tales* under hela året. Utställningen hade fler än 50 000 besökare. Man anordnade filmvisningar, guidade turer samt kulturkvällar med flera hundra deltagare.

Jönköpings lokalkommitté var i kontakt med och besökte flera initiativ i närliggande områden, såsom i Österbymo där över en femtedel av samhällets invånare besökte ett av SAKs möten.

Kabuls lokalkommitté besökte lokalkommittéerna i Södertälje och Jönköping, inklusive ett flertal skolor i området. De startade även upp ett insamlingsinitiativ med mycket goda resultat.

Lokalkommittéerna i **Lund** och **Malmö** arrangerade tillsammans en "Skåne-Afghanistanvecka" med många aktiviteter i hela Skåne.

Skellefteås lokalkommitté samlade in pengar till Världens Barn och arrangerade utställningen *People That Matter* med SAKs bilder.

Skövde/Skaraborgs lokalkommitté arrangerade en fotoutställning på Helenaskolan och satte ett insamlingsrekord på 100 000 SEK under en vecka.

Stockholms lokalkommitté arrangerade insamlingseventet Art4utbildning, fortsatte att anordna sina populära seminarier på ABF, genomförde flera skolbesök och arrangerade fyra

välbesökta utbildningsdagar. Skolgruppen slutförde även sitt skolmaterial.

Sundsvalls lokalkommitté skrev en debattartikel om tar upp utvisningen av afghanska flyktingar från Sverige. De anordnade även en Nowruzfest den 20 mars.

Södertäljes lokalkommitté anordnade en fotoutställning i Södertälje stadshus med ett stort antal besökare.

Lokalkommittéerna i **Uppsala** och **Vänersborg** samlade in pengar till kampanjen Världens Barn.

Växjös lokalkommitté anordnade en loppmarknad för att samla in pengar.

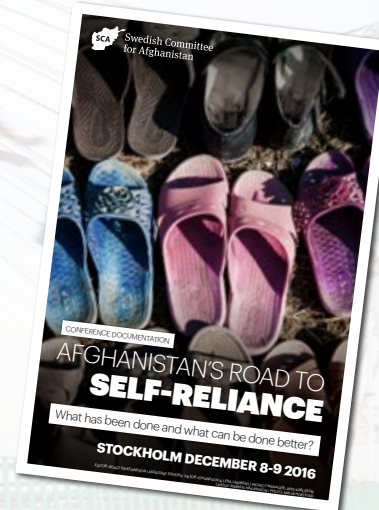
Bilden ingår i utställningen *People That Matter* som förra året visades i Skellefteå under april och maj månad.

INTERNATIONELL KONFERENS

VÄGEN TILL OBEROENDE

Som en del av 2016 års opinionsbildning anordnades konferensen *Afghanistan's Road to Self-Reliance* med ett internationellt deltagande den 8-9 december.

Initialt var syftet att presentera och diskutera den svenska regeringens utvärdering av militära och civila insatser i Afghanistan, men temat kom dock att ändras när det stod klart att utvärderingen var försenad. De liknande utvärderingar som har genomförts i de andra nordiska länderna av deras civila och militära insatser i Afghanistan fick istället utgöra utgångspunkten för diskussionerna. Konferensens slutsatser gjordes tillgängliga för utvärderingen av de övergripande svenska insatserna i Afghanistan, vilken ska presenteras under 2017.

Korruption och kriminalitet

Sedan talibanregimen störtades 2001 har miljarder investerats i Afghanistans utveckling och framtid. Mycket har uppnåtts inom vissa områden, men korruptionen är en viktig förklaring till uteblivna framsteg, eller till och med tillbakagång, inom andra områden.

”

Afghanistan är ett land i krig och om staten förlorar folkets förtroende kommer den inte att ha någon chans att vinna. Att stävja korruption är inte längre enbart ett önskvärt mål – det är en strategisk nödvändighet.

SAYED IKRAM AFZALI

verkställande direktör för Integrity Watch
Afghanistan och medförfattare till rapporten
National Integrity System Assessment:
Afghanistan 2015

Enligt Transparency Internationals årliga ranking hamnade Afghanistan under 2016 på plats 169 av 176 länder avseende korruption.

Korruptionen både driver på och är en följd av den interna konflikten. Den är också omöjlig att särskilja från opiumekonomin, politisk ineffektivitet och utländskt bistånd – både militärt och civilt. Korruption finns överallt och utgör ett mycket påtagligt hot mot dem som förvägras rättigheter som utbildning eller rehabilitering.

SAK ses ofta av samhällen, givare och myndigheter som effektiv och noggrann vad gäller korruption, vilket kanske är ett resultat av att bedriva en verksamhet av god kvalitet och samt att organisationen tar ansvar gentemot målgrupper och givare. Korruption utgör emellertid även ett klart hinder för SAK. SAKs anställda utsätts ofta för påtryckningar av externa aktörer som kräver tjänster eller pengar, både privat och i sina yrkesliv. Intern korruption utgör också ett hot, oavsett om det tar sig uttryck i form av nepotism, mutor eller vanskötsel. Konsekvenserna innefattar allt från ekonomiska förluster till ineffektivitet, och leder till att organisationen måste använda stora resurser för kontroll. Korruptionen utsätter också SAK för en betydande risk att förlora förtroende hos målgrupper, allmänhet, givare och myndigheter. Detta förtroende är en SAKs allra största tillgångar och har byggts upp under många år.

ANSVARSTAGANDE SOM ETT ALTERNATIV

Genom att främja öppenhet och ta ansvar för sitt arbete strävar SAK efter att erbjuda en rättvis arbetsmiljö samt en transparent och effektiv användning av den tid och de pengar som

våra givare och de personer vi arbetar med har investerat.

SAKs ledning har åtagit sig att arbeta hårt mot korruption och andra oegentligheter även om inte enbart ledningen, utan också andra anställda, målgrupper och andra intressenter, har ansvar för att påtala fel. SAKs policy mot korruption betonar förebyggande åtgärder, inklusive eliminering av möjligheter till oegentligheter, liksom vikten av värderingar och adekvata system för kontroll. I det korta perspektivet betalar SAK ett högt pris för att inte acceptera korrupt beteende. Att inte betala mutor till tjänstemän leder ofta till förseningar och kostnader i tid och pengar.

SAK bedömer kontinuerligt risken för missbruk av resurser. Under 2016 granskades processer och riktlinjer för ekonomiska kontrollfunktioner. Nya riktlinjer för upphandling utarbetades och godkändes då denna sektor alltid är utsatt för korruptionsrisk i både Sverige och Afghanistan.

Särskilt relevant för fältarbetet är att nya riktlinjer för implementering i konflikt under osäkra omständigheter utarbetades. I riktlinjerna specificeras SAKs metoder för uppföljning och kontroll i fält samt guidar medarbetare till lämpliga åtgärder i olika scenarier.

Andra strategier för att minska antalet riskområden inkluderar att begränsa kontantutbetalningar. Det afghanska banksystemet är underutvecklat och långt ifrån riskfritt, men under året betalades löner i allt större utsträckning in på bankkonton.

Tillförlitlig uppföljning och utvärdering är avgörande för att försäkra sig om att resurser används som avsett. Som

ett resultat av försämringen av säkerhetsläget inledde SAK under 2016 en upphandling av tredjepartsmonitorering.

UPPTÄCKTA FALL AV FÖRSKINGRING OCH KORRUPTION

Under 2016 har flera fall av förskingring och korruption upptäckts, de flesta relaterade till lokala organisationer för personer med funktionsnedsättning som stöds av SAK. Att så många fall upptäckts bland dessa hänger samman med att SAK under de senaste åren expanderat sitt samarbete med och stöd till denna typ av organisationer.

Utöver de fall som redovisas nedan pågår utredningar rörande medicinskt material i Laghman, utbildning i Wardak och IT-utrustning i Nangarhar. Ibland är det svårt att avgöra om det inträffade är ett fall av bedrägeri, korruption eller dålig förvaltning. Oavsett är det bekymmersamt och kräver utredning.

- I provinsen Jowzjan upptäcktes att en lokalanställd hade förfalskat sin chefs namnteckning och registrerat lägre månatliga avbetalningar från låntagare än vad som faktiskt betalats och behållit mellanskillnaden. Den anställde avskedades med omedelbar verkan. Den bekräftade förlusten motsvarade 500 kronor men kan uppgå till 1 550 kronor. Detta fall har lett till att programmet för rehabilitering har infört ytterligare systematiska kontroller.
- I provinsen Wardak blev SAKs anställda misstänkta mot en organisation för personer med funktionsnedsättning som stöds av SAK. Förfrågningar om besök för uppföljning av arbetet nekades av organisationen med hänvisning till säkerhetssituationen. Vid revision av den stödda organisationen uppdagades förfalskade dokument. Det kunde fastslås att chefen för organisationen hade betalat lägre löner än avtalat och förskingrat medel istället för att återinvestera. SAK hävde omedelbart stödet till organisationen. SAKs förlust uppgick till 27 397 kronor.

- I provinsen Nangarhar fann SAK att två chefer för en organisation för personer med funktionsnedsättning bland annat hade angett högre pris på getter i rapporter än de faktiskt betalad. Den potentiella förlusten från detta försök till bedrägeri motsvarade drygt 10 000 kronor, men försöket upptäcktes innan utbetalningen och inga medel förlorades därmed.
- I provinsen Laghman rapporterade en organisation för människor med funktionsnedsättning som får stöd från SAK att ett virus hade drabbat hönsuppfödningen, vilket ledde till att hönsen avled. En utredning av SAKs internrevision hittade ingen dokumentation som styrkte inköp av 2 000 kycklingar och fann inte heller någon säljare. Det var inte möjligt att lokalisera den plats där de döda kycklingarna hade deponerats. SAK hävde stödet till organisationen. SAKs förlust motsvarade 30 986 kr.

fightcorruption@sca.org.af

Samtliga anställda är skyldiga att rapportera alla misstänkta fall av korruption. Det kan göras anonymt via e-post eller skriftligen. SAKs styrelse informeras kontinuerligt om fall av korruption och förskingring. I de fall som involverar partnerorganisationer skall SAK vidta alla tänkbara åtgärder för att säkerställa att organisationerna vidtar lämpliga åtgärder. Rapporter om misstänkt korruption kan skickas till fightcorruption@sca.org.af

MÅNGA METODER ATT GRANSKA KVALITET

Många faktorer påverkar möjligheterna att säkerställa kvalitet i arbetet. En utmaning vid alla former av uppföljning och utvärdering är att få tillgång till konflikttrubbade områden. SAK använder sig av ett flertal metoder för att få ett brett underlag där rapporter jämförs med varandra och resultat verifieras.

SAKs egen personal vid regionkontor följer dagligen arbetet. Enheter och anställda stationerade i Kabul genomför periodvis uppföljning av projekt och programkvalitet.

Uppföljning av programkvalitet: SAK anlitar enskilda individer med lokal kännedom, vilka utifrån checklistor löpande följer upp insatserna i fält. Resultaten sammanställs för att följa årlig utveckling.

Tredjepartsmonitorering: genomförs av oberoende externa konsulter som rapporterar direkt till ledningen.

Deltagande monitorering: människor i berörda områden får själva i allt högre utsträckning utbildning och ansvar att informera SAK om både planering och resultat. Men berörda målgrupper kan också genomföra hearings för allmänheten, så kallad "social revision". Metoden är fortfarande under utveckling inom SAKs verksamhet.

Regelrätta utvärderingar: görs av externa konsulter, men SAK genomför också interna studier.

Uppföljning av ministerier: insatser följs upp genom flera etablerade nationella system. SAKs hälsovårdsarbete är ett exempel på en insats som granskas av den afghanska staten.

Internrevision: omfattar aktiviteter, ledning och stödenheter. Den utförs av SAKs egna internrevisorer vilka rapporterar direkt till ledningen. Internrevisionen kompletterar den årliga externa revisionen som utförs av en auktoriserad revisor.

Tre aspekter av intern utveckling

Under 2014–15 genomgick SAK en grundlig organisatorisk utvecklingsprocess. Inför 2016 identifierades tre mål och områden för intern utveckling. SAK prioriterade att se till att den nya organisationen befästes och tillämpades. SAK behövde tid för organisation och konsolidering för att förbättra sin nuvarande verksamhet snarare än att ge sig in på nya verksamhetsområden. Eftersom kapaciteten är begränsad handlar detta om ansvar gentemot målgrupper och givare.

När omstruktureringen av organisationen var genomförd fick nya enheter utökade resurser under året, både avseende personal och utbildning. Vid slutet av 2016 har alla enheter ännu inte fått de resurser som behövs, och vissa har varit tvungna att genomgå ytterligare omstruktureringar.

SAKs nya struktur syftade till att decentralisera både beslutsfattande och genomförande, och därmed öka både resurser och mandat för regionkontoren. Detta kom med förstärkningar i personalen i form av en chef för varje regionkontor och ansvariga för mänskliga rättigheter och gender, kommunikation, uppföljning och utvärdering, kapacitetsutveckling och stöd till det civila samhället.

Inom personalområdet genomförde SAK en kartläggning och justering av löner för att säkerställa att organisationen förblir konkurrenskraftig och kan behålla arbetskraft. Personalhandboken granskades i brett samråd. Ytterligare initiativ togs för att övervaka efterlevnaden av policyn för en arbetsmiljö fri

från trakasserier samt för att öka transparensen och förhindra nepotism.

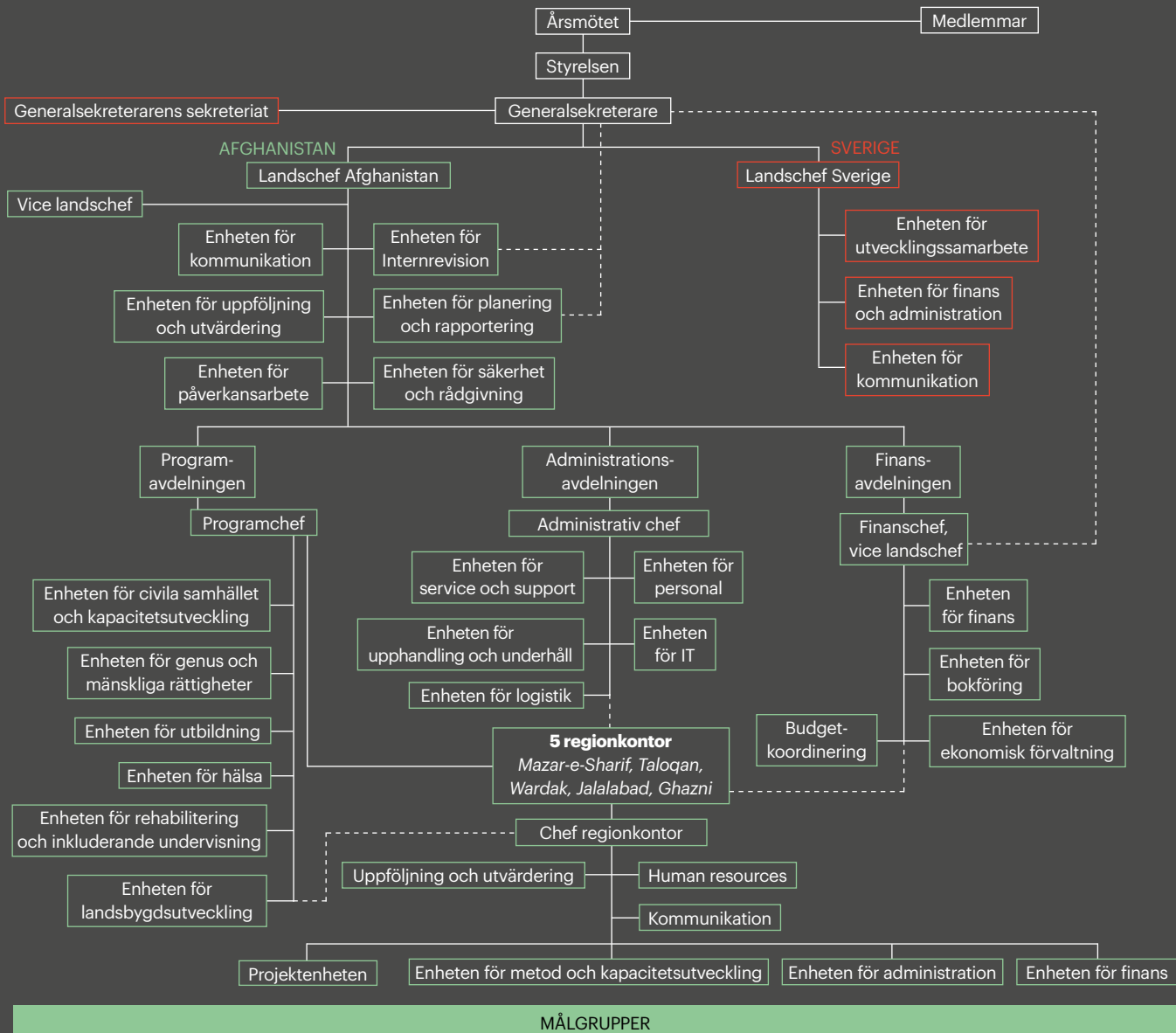
Det andra området för intern utveckling handlade om kvalitet. Som en stor aktör när det gäller leverans av tjänster, som kommer i direktkontakt med målgrupper och samhällen, är kvaliteten på tjänsterna lika viktig som kvantiteten. Detta är alltid en utmaning och ansträngningar har gjorts i hela organisationen för att förbättra kvaliteten. System för uppföljning stärktes genom rekrytering av personal för uppföljning och utvärdering vid regionkontoren. Upphandling av utvärdering från tredjepartskonsulter påbörjades för att säkerställa kvalitet. Inom hela organisationen har enheter fått vidareutbildning inom sina respektive ansvarsområden, i allt från säkerhet till logistik, IT och internrevision. En särskild investering gjordes i att utveckla ledningens kapacitet. Ett hundra medarbetare i arbetsledande ställning genomgick ledarskapsutbildning. Med utgångspunkt i SAKs värderingar och olika perspektiv på ledarskap fokuserade utbildningen på områden som konfliktlös-

ning, situationsanpassat ledarskap och stresshantering.

Det tredje identifierade området i behov av utveckling var intern kommunikation. Kommunikationen har lidit av att varken vara systematisk eller tillräckligt transparent. Naturligtvis innebär de olika miljöerna inom SAK samt gentemot en extern publik i Afghanistan och Sverige en utmaning. SAK måste beskriva långsiktiga förbättringar för målgrupper på fyra språk, internt och gentemot de samhällen vi arbetar med. Givare, media och medlemmar gör saken än mer komplex.

För detta ändamål har SAK utvecklat interna kommunikationsriktlinjer, där ett flertal förbättringar föreslås. Kommunikationsförbättringar når emellertid längre än till kommunikationsenheter; det handlar om hur personalen arbetar med att följa beslutade strukturer, ansvarsområden och mandat. Den organisatoriska utvecklingen inkluderade även att ge större kapacitet till de regionala ledningskontoren genom att rekrytera kommunikationsansvariga till alla kontor.

SAKs organisation

MÅLGRUPPER

Styrelsen 2016–17

Styrelsen består av nio ledamöter och två suppleanter och har det övergripande ansvaret för all verksamhet i Sverige och Afghanistan. Styrelsens arbete regleras bland annat av stadgarna och i styrelsens arbetsordning. Styrelsen höll under året sex ordinarie och ett konstituerande möte.

PEDER JONSSON, ordförande: Invald 2010, ordförande från maj 2014. Kontaktperson för Kabuls lokalkommitté. Senior partner vid Kreab. Forskar inom public relations vid institutionen för industriell ekonomi och organisation vid KTH. Ledamot av Bild och ordakademien. Bosatt i Stockholm.

BENGT KRISTIANSSON, vice ordförande: Invald 2013, kontaktperson för Göteborgs lokalkommitté. Barnläkare med lång erfarenhet av utvecklingsarbete. Var med och startade SAKs arbete med rehabilitering av personer med funktionsnedsättning. Generalsekreterare för SAK 2002–2008. Bor i Stockholm.

INGER AXELL: Invald 2013, kontaktperson för lokalkommittéerna i Stockholm och Södertälje. Jurist med lång erfarenhet av utvecklingsarbete och anti-korruption. Har varit rådgivare inom mänskliga rättigheter och jämställdhet till EUs särskilde representant i Kabul. Bor i Stockholm.

MAGNUS FORSBERG: Invald 2016, kontaktperson för lokalkommittén i Uppsala. Född och bosatt i Malmö. Journalist och tidigare officer. Har varit chef för SAKs säkerhetsarbete i Afghanistan, samt politisk rådgivare vid UD och i EU. Arbetar idag som konsult.

ANDERS FÄNGE: Invald 2011, kontaktperson för lokalkommittéerna i Lund och Malmö. Landchef för SAK i sammanlagt 19 år sedan 1983. Har även arbetat i Etiopien, Centralasien, Somalia och på Västbanken. Föreläser och utbildar om Afghanistan på professionell grund utöver sitt engagemang i SAK. Bor i Viken.

DAG KLACKENBERG: Invald 2015, kontaktperson för lokalkommittén i Skellefteå. Riksdagsledamot för Moderaterna och arbetade på UD 1974–2001. Därefter VD för organisationen Svensk Handel och styrelseordförande för Vattenfall. Bor i Stockholm.

HANS LINDE: Invald 2009, kontaktperson för Vänersborgs lokalkommitté. Riksdagsledamot för Vänsterpartiet, ledamot i Utrikesutskottet och i de sammansatta utskott som behandlat den svenska militära närvaron i Afghanistan. Bosatt i Göteborg.

SHIRIN PERSSON: Invald 2014, kontaktperson för lokalkommittén i Skövde/Skaraborg. Advokat inom internationell rätt, mänskliga rättigheter och genus med 25 års erfarenhet av internationellt utvecklingssamarbete, bland annat i Afghanistan. Bor i Falköping.

FRESHTA DOST: Invald 2014, kontaktperson för lokalkommittén i Jönköping. Född i Kabul och har bott i Sverige sedan år 2000. Utbildad i media- och kommunikationsvetenskap samt mänskliga rättigheter. Arbetar som researcher och produktionsledare på SVT. Bor i Mölndal.

KAJSA JOHANSSON, suppleant: Invald 2015, kontaktperson för lokalkommittén i Sundsvall. Doktorand vid Linnéuniversitetet i Växjö. Har arbetat för SAK i Afghanistan som Civil Society Coordinator, samt för flera organisationer i Mocambique. Bor i Hjo.

KASIM HUSSEINI, suppleant: Invald 2016, kontaktperson för lokalkommittén i Växjö. Född i Afghanistan och medlem i SAK sedan 2006. Arbetar som verksamhetschef för flera boende för ensamkommande barn i Nässjö och föreläser ofta om Afghanistan, ensamkommande och kulturrockar.

Förvaltningsberättelse

Svenska Afghanistankommittén (org.nr 802010 - 4850) har säte i Stockholm, Sverige, och är en medlemsbaserad, icke-statlig ideell förening som bygger på principerna om solidaritet och stöd från folk till folk. Enligt stadgarna §1.2 är SAKs syfte att:

- ✓ att stödja Afghanistans nationella självständighet,
- ✓ att bedriva utvecklingsamarbete i Afghanistan för att främja demokratisk, ekonomisk och social utveckling i landet,
- ✓ att bedriva insamlingsverksamhet för att erhålla medel till SAKs biståndsverksamhet,
- ✓ att sprida kunskap om förhållandena i Afghanistan och om SAKs biståndsverksamhet, samt bilda opinion för att därigenom främja solidariteten med dess folk.

SAK 2016

SAKs uppdrag är att ge individer, lokalsamhällen och lokala organisationer, främst på landsbygden och främst målgrupperna kvinnor, barn och särskilt utsatta grupper såsom personer med funktionsnedsättning, möjlighet att fullt ut delta i samhället och påverka sin egen utveckling.

På medellång sikt formuleras målen i den Strategiska Planen 2014–17 där 2016 var det tredje året av innevarande plan, vilken har inneburit en fortsatt förstärkning av SAKs rättighetsbaserade arbete, samt integrering av SAKs program genom styrning mot fem gemensamma strategiska mål:

- ✓ Mål 1: Hälsa. Rättvis tillgång till och utnyttjande av hälso- och sjukvård för kvinnor, barn, personer med funktionsnedsättning och samhällen på landsbygden.
- ✓ Mål 2: Utbildning. Jämlik tillgång till högkvalitativa utbildningsmöjligheter.
- ✓ Mål 3: Försörjningsmöjligheter på landsbyg-

den. Kvinnor, personer med funktionsnedsättning och marginaliserade hushåll på landsbygden har säker försörjning som ger trygghet i tider av kris och nödsituationer.

- ✓ Mål 4: Lokal samhällsstyrning. Medborgarna är aktivt engagerade i beslutsfattande, påverkar utvecklingen av sina samhällen och har möjlighet att ställa berörda aktörer till svars.
- ✓ Mål 5: Folkligt och politiskt engagemang. Ett folkligt och politiskt engagemang i Sverige och Europa för det afghanska folkets rättigheter.

SAKs arbete utgår från de mänskliga rättigheterna och omfattar tre strategiska metoder; **grundläggande tjänster** som exempelvis sjukvård och skolor, **kapacitetsutveckling** av exempelvis byråd eller lokala myndigheter, samt **påverkansarbete** i Afghanistan, Sverige och internationellt. SAK prioriterar att arbeta i geografiska områden som inte nås av staten eller andra organisationer, liksom med människor som är exkluderade från de möj-

ligheter till vård eller skolgång som eventuellt finns. SAK är en självständig organisation, men samarbetar med andra aktörer inom det civila samhället lokalt, nationellt och internationellt.

Efter föregående års organisationsförändring var en central uppgift 2016 att se till att den nya organisationen befästes och tillämpades. Ledorden för arbetet var därför **organisation** och **konsolidering, kvalitet** och **kommunikation**.

Konflikten i landet har i vissa avseenden eskalerat och är en allt större utmaning för SAK. Den medför svårigheter avseende logistik och uppföljning, samt innebär risker för både anställda och målgrupper.

EN ORGANISATION – I AFGHANISTAN OCH SVERIGE

Medlemsorganisationen SAK består av 12 lokal-föreningar i Sverige och en i Afghanistan, vilka sprider kunskap och engagemang för den afghanska civilbefolkningens rättigheter. Generalsekreteraren arbetar både i Sverige och i Afghanistan, men är huvudsakligen stationerad vid Stockholm Management Office (SMO).

I Sverige ger kommunikationsenheten stöd till lokalkommittéer och medlemmar, ansvarar för hemsidan www.sak.se, sociala medier och mediekontakter. Den publicerar medlemstidningen Afghanistan-nytt kvartalsvis och producerar annat tryckt informationsmaterial. Insamlingsarbete bedrivs av anställda och medlemmar bland allmänheten. SAK är medlem i Frivilligorganisationernas Insamlingsråd, FRII, och innehar 90-konto. Verksamheten granskas årligen av Svensk Insamlingskontroll. SAK följer Frivilligorganisationernas Insamlingsråds kvalitetskod och upprättade 2016 en effektrapport för verksamhetsåret 2015. I Sverige finns också enheter för ekonomi och administration, biståndskoordinering samt generalsekretariatet.

Arbetet på den afghanska landsbygden bedrivs genom fem regionkontor med stöd från Kabul Management Office, KMO. KMO leds av en landschef och består av avdelningar för administration, ekonomi och program. Den senare arbetar inom fyra områden – utbildning, hälsa, landsbygdsutveckling och inkludering av personer med funktionsnedsättning, samt två genomgående teman: det civila samhället och kapacitetsutveckling, samt mänskliga rättigheter och jämställdhet.

Under 2016 fortsatte SAK att stödja byskolor på landsbygden. Annat arbete inom utbildning omfattade så kallade examensklasser, inkludering av barn med funktionsnedsättning i allmänna skolor, kapacitetsutveckling av lärare och lokala myndigheter, samt påverkansarbete på både lokal och nationell nivå.

Inom hälsa ansvarade SAK för grundläggande hälsovård inom ramen för de nationella systemen Basic Package of Health Services (BPHS) och Essential Package of Hospital Services (EPHS) i provinserna Laghman och Wardak. Andra insatser var utbildning av barnmorskor och sjuksköterskor, påverkansarbete, informationsarbete i byar och skolor, samt kapacitetsutveckling inom

det afghanska civilsamhället, exempelvis genom stöd till det Afghanska Barnmorskeförbundet.

Byråd stöddes i planering och utförande av infrastrukturprojekt, grundande av spar- och låneföreningar i byarna och genom yrkesutbildningar. Allt detta avser att stärka förmågan hos människor på landsbygden att genomföra arbete enligt deras egen prioritering, samt att förbättra försörjningsmöjligheterna, särskilt för kvinnor med försörjningsansvar och personer med funktionsnedsättningar.

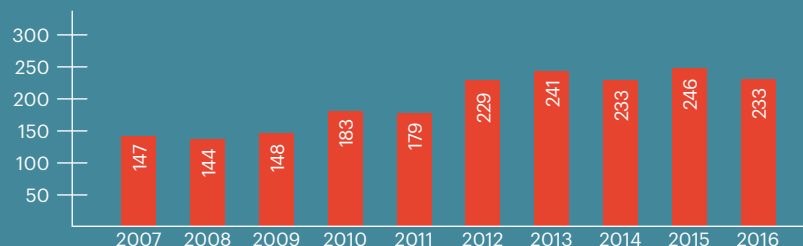
Personer med funktionsnedsättningar är en av SAKs målgrupper och deras rättigheter prioriteras i alla insatser, till exempel utbildning och hälsovård. SAK gör också särskilt riktade insatser till exempel-

vis yrkesutbildningar och fysisk rehabilitering, liksom kapacitetsutveckling av det civila samhället.

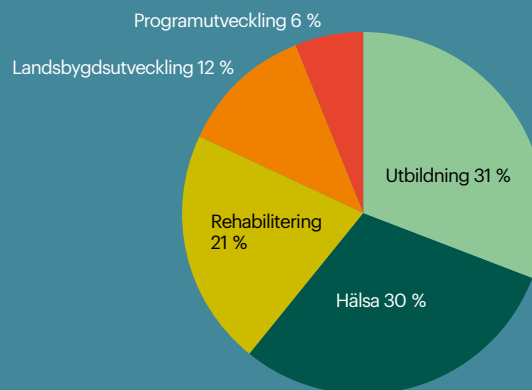
RESULTAT OCH EFFEKTER

SAK rapporterar sina resultat och effekter i relation till fem strategiska mål, uppställda i den Strategiska Planen 2014–17. Det är väsentligt att skilja mellan resultat i termer av genomförda insatser och långsiktig förändring, liksom att inse att både relationen mellan dessa två och orsakssamband är svåra att belägga även under de bästa omständigheter. Antal patienter eller elever kan mätas årligen, men att mäta effekter kräver ett längre perspektiv. Av denna anledning uppskattas effekterna huvudsakligen över den period som den strategiska planen täcker, 2014-

SAKs PROGRAMVERKSAMHET 2007–2016 (MILJ KR)

SAKs VERKSAMHET PER PROGRAM 2016

17, även om indikationer på förändringar och effekt analyseras och rapporteras årligen.

Strategiskt mål 1

Hälsa

Rättvis tillgång till och utnyttjande av hälso- och sjukvård för kvinnor, barn, personer med funktionsnedsättning och samhällen på landsbygden.

Utvecklingen att allt fler sökte hjälp under graviditet och inför förlossning fortsatte under året. Antalet förlossningar som har utförts av utbildade barnmorskor ökar också, två tydliga tecken på bättre utnyttjande av mödra- och barnhälsovården. Det är också ett resultat som kan länkas till SAKs utbildning av barnmorskor.

Ett annat framsteg är att behandling av klumpfot och utvecklingsdysplasi i höften har ökat. Detta beror sannolikt på ökad medvetenhet hos människor om att behandling finns tillgänglig – ett viktigt första steg.

En påtaglig utmaning är det mycket stora antalet afghanska flyktingar som återvänt från Pakistan till områden där SAK har ansvaret för hälsovården.

Strategiskt mål 2

Utbildning

Jämlik tillgång till högkvalitativa utbildningsmöjligheter.

Efterfrågan på utbildning för äldre flickor fortsatte att öka under året. Faktorer bakom denna positiva utveckling är bland annat att fler flickor har den grundskoleutbildning som krävs, men till synes även en större vilja och efterfrågan på utbildning av flickor bland målgrupperna.

Tillgången på kvalificerade kvinnliga lärare ökar också då allt fler unga kvinnor genomför motsvarande gymnasieutbildning och redan verksamma lärare vidareutbildar sig. Antalet kvinnor i valda lärarråd ökar, och ett positivt tecken för rätten till inkludering för barn med funktionsnedsättning är

att allt fler både manliga och kvinnliga lärare deltar i SAKs utbildning i punktskrift och teckenspråk.

Den väpnade konflikten är en stor utmaning inom utbildning. 49 skolor har stängts permanent i Wardak och Nangarhar. Ytterligare skolor stängdes tillfälligt. I samtliga fall har resurser använts till att initiera undervisning i närliggande områden.

Strategiskt mål 3

Försörjningsmöjligheter på landsbygden

Kvinnor, personer med funktionsnedsättning och marginaliserade hushåll på landsbygden har säkert försörjning som ger trygghet i tider av kris och nödsituationer.

Lokala utvecklingsråd genomför med stöd av SAK försörjningsprojekt i form av exempelvis självhjälpgrupper, mikrolån, företagsutbildning och stöd till producentgrupper. Under 2015–16 utvärderades effekterna av lån och yrkesutbildning i kombination. Resultaten visar bland annat att i hushåll där någon medlem fått lån och utbildning har, när lånesumman räknats bort, hushållen ökat sin sammanlagda inkomst med nästan 25 %. Utvärderingen visar också på sambandet mellan bidraget till försörjningen och inflytande över beslutsfattande i hushåll – försörjning är ett steg mot makt över tillvaron.

Utmaningar inom detta verksamhetsområde omfattar ojämställdhet i lokala organisationer, där kvinnor alltför ofta har mindre inflytande, samt alltför hög frånvaro vid yrkesutbildningar. Det senare är ofta relaterat till att resor och transporter är förenat med svårigheter och risker.

Strategiskt mål 4

Lokal samhällsstyrning

Medborgarna är aktivt engagerade i beslutsfattande, påverkar utvecklingen av sina samhällen och har möjlighet att ställa berörda aktörer till svars.

Efter SAKs påverkansarbete tog den afghanska valkommissionen under året ansvar för att möj-

liggöra för personer med funktionsnedsättning att rösta i val genom att förbättra tillgänglighet till valbås, minska avståndet mellan vallokaler samt se till att det finns teckenspråkstolkar vid vallokalerna. Detta hade inte varit möjligt utan SAKs erfarenheter från sitt arbete med rehabilitering av personer med funktionsnedsättning.

426 utvecklingsråd fick under året stöd i att prioritera, planera, budgetera och genomföra fler än 400 projekt som alla ger förutsättningar för utbildning, bättre hälsovård eller bättre försörjningsmöjligheter.

Strategiskt mål 5

Folkligt och politiskt engagemang

Ett folkligt och politiskt engagemang i Sverige och Europa för det afghanska folkets rättigheter.

Under året inledde EU förhandlingar med den afghanska regeringen om återvändande flyktingar. I förhandlingarna förespråkade många att utvecklingsstödet till Afghanistan skulle reduceras om den afghanska regeringen inte aktivt samarbetade genom att ta emot utvisade flyktingar. Den svenska regeringen framförde att man inte delade denna hållning, vilket också varit SAKs ståndpunkt och något organisationen aktivt arbetat för.

SAK har under året aktivt bidragit till utvärderingen av den övergripande svenska insatsen i Afghanistan. SAK analyserade sina erfarenheter av de civila insatserna i Afghanistan, samt bidrog genom att ge röst åt afghanska medarbetare och deras erfarenheter av utvecklingen.

Allt fler bland den svenska allmänheten engageras i Afghanistans framtid genom deras kontakter med nyanlända afghaner, och allt fler vänder sig till SAK för ökad kunskap. SAKs lokalkommitéer tar en stor del av detta ansvar och upprätthåller en hög aktivitetsnivå.

MEDLEMMAR OCH ÅRSMÖTE

Årsmötet hölls den 28 maj i Stockholm. Alla lokal-

kommittéer var representerade, inklusive den i Kabul. Av 77 anmälda delegater närvarade 62. En väsentlig nyordning var att mötet införde ett så kallat åsikstorg för behandling av motioner i grupp. Syftet med detta var att inkludera fler i diskussionerna. Därefter gavs möjlighet till korta inlägg före beslut i plenum. Medlemsavgiften behölls oförändrad, men årsmötet beslutade att studenter inom vuxenutbildning på högskola och universitet ska debiteras samma avgifter som ungdomar till och med 25 år, det vill säga 110 kronor. Tretton motioner inkom till årsmötet. Årsmötet beslöt bland annat om bildandet av ett föreningsutskott på försök under två år med uppdrag att stärka föreningsarbetet. Under diskussionerna i plenum gjordes 68 % av alla inlägg av män.

2016 hade SAK 3 432 medlemmar, vilket är 253 färre än föregående år.

INSAMLING

Det finansiella resultatet för SAKs insamlingsverksamhet på 90-kontona 90 07 80-8 och 90 01 20-7 var 14 034 454 kronor, vilket är en minskning med cirka 12,8 %. Av resultatet var ungefär 6,9 miljoner kronor bidrag från månadsgivare och ungefär 7,1 miljoner kronor andra donationer. Kostnaden för insamlingsarbetet var 3,6 miljoner kronor, eller 25,7 % av inkomsterna.

SAK är förmånstagare i Postkodlotteriet och mottog under året 15 miljoner kronor som grundbidrag och ytterligare 7 miljoner för ett treårigt projekt. Water 4 All bidrog med 0,2 miljoner kronor. Förutom egen insamlingsverksamhet bidrog Radiohjälpen, Jochnick Foundation och Afghan Connection med 11,8 miljoner kronor.

LEDNING OCH BESLUT

SAK reviderar löpande centrala styrdokument. Under 2016 färdigställdes bland annat beskrivningar av samtliga enheters roller och uppgifter i

så kallade Unit Statements. Anställningsvillkor och regelverk för både internationella medarbetare och lokalanställda reviderades. En policy mot trakasserier på arbetsplatsen fastställdes, liksom riktlinjer för fältarbete i områden med pågående konflikt.

Fluktuationer i växelkurserna mellan USD, SEK och afghanin är en fortsatt utmaning för SAK. Det gör förutsägelser svåra och innebär därmed en risk. Då olika verksamhetsområden finansieras genom stöd i olika valutor, påverkas verksamheter i olika hög grad. Budget och planer reviderades följaktligen och alla förändringar kommunicerades med relevanta givare. Organisationen arbetar för närvarande för att minska exponeringen för denna typ av risk i framtiden.

RISKER NU OCH I FRAMTIDEN

SAK är utsatt för ett brett spektrum av risker; fysiska risker för anställda och målgrupper, risker för korruption och förskingringsbrott när projekt inte kan monitoreras i tillräcklig utsträckning, eller risken att kvaliteten sjunker till den grad att insatser är meningslösa för målgrupperna. Att säkerhetsläget fortsatte att försämrats i flera områden innebär ökade risker för både anställda och de människor SAK arbetar med och för. Detta påverkar all verksamhet negativt, inklusive planering, rekrytering, logistik och möjligheter till uppföljning och kontroll. SAK arbetar aktivt med att motverka risker och har under året bland annat antagit riktlinjer för riskhantering.

Det afghanska bankväsendet är fortsatt en finansiell risk och ett praktiskt problem. SAK har dock fortsatt arbetet som inleddes 2015 med att minska kontanthantering och har delvis övergått till bankutbetalningar av lön. SAK är fortsatt beroende av ett fåtal stora givare för sitt arbete. Andelen egeninsamlade medel är låg, vilket kan utgöra en risk för kontinuiteten. Positivt är dock att SAK har en fortsatt god balansomslutning.

SAK har under året stärkt kapaciteten i Sverige för att på sikt bredda finansieringen.

FINANSIELLT RESULTAT OCH STÄLLNING

SAK har en fortsatt stabil finansiell bas. Balansomslutningen var 141 Mkr för år 2017 jämfört med 105 Mkr för 2016 och innefattar 94 Mkr eget kapital och öronmärkta gåvor som i sin helhet tillhör organisationen. Eget kapital och insamlade medel ökade med 24 Mkr från 2016 till 2017. Genomsnittlig valutakurs under 2016 var 1 USD = 8,46 SEK och 1 USD = AFN 67,5. Under 2017 inträffade inga större förluster av pengar eller varor, utöver vad som redogörs för under rubriken Korruption och anti-korruption.

KORRUPTION OCH ANTI-KORRUPTION

Afghanistan är ett av de länder i världen som är hårdast drabbat av korruption. SAK motarbetar aktivt korruption på alla nivåer. Samtliga anställda är skyldiga att rapportera alla misstänkta fall av korruption, och styrelsen informeras kontinuerligt om fall gällande korruption och förskingring inom organisationen. Enheten för internrevision rapporterar direkt till både landschefen och generalsekreteraren.

Under 2016 har en medarbetare avskedats efter att ha förfalskat sin chefs namnteckning och förskingrat medel. Den bekräftade förlusten motsvarar 500 kronor, men kan vara upp till 1 550 kronor.

I tre fall har oegentligheter upptäckts inom lokala organisationer som stöds av SAK. I samtliga fall rör det sig om förskingring av medel genom löner som inte betalats ut och inköp som inte kan verifieras. Samtliga tre fall rapporterades till berörda finansärer och stödet till organisationerna avslutades med omedelbar verkan. I ett av fallen upptäcktes försöket till bedrägeri innan för-

lusten var ett faktum. SAKs förlust i de tre fallen uppgick till 27 397 kronor och 30 986 kronor, samt i ett fall 0 kronor då försöket till bedrägeri upptäcktes innan utbetalning.

2017 OCH FRAMTIDSPANER

Under 2017 kommer SAK att fastställa sin strategiska plan för åren 2018–2021. Planen kommer enligt styrelsens instruktion att bygga vidare på både utvecklingsmål och strategiska mål i planen 2014–2017, men också innehålla mål för intern utveckling av organisationen inklusive stödfunktioner. Vidare ska särskild hänsyn tas till behovet av flexibilitet i planering och att den externa kontexten kan förändras snabbt.

ORGANISATIONSUTVECKLING

Inför 2016 identifierades tre mål och områden för intern utveckling för det kommande året i syfte att se till att den nya organisationen, som genomfördes 2014–15, befästes och tillämpades.

SAK behövde tid för *organisation* och *konso- lidering* för att stärka pågående verksamhet snarare än att ge sig in på nya verksamhetsområden. De nya enheter som etablerats fick resurser under året, både vad gäller personal och utbildning. I några fall pågår fortfarande rekryteringar och några enheter har varit tvungna att genomgå ytterligare förändringar. SAKs nya interna struktur syftade till att decentralisera både beslutsfattande och genomförande, och därmed öka både resurser och mandat för regionkontoren. Varje kontor fick en ytterst ansvarig chef och förstärkning genom ansvariga för mänskliga rättigheter och gender, kommunikation, uppföljning och utvärdering, kapacitetsutveckling och stöd till det civila samhället. Inom personalområdet kartlades och justerades löner för att säkerställa konkurrenskraft och behålla personal.

Det andra området för intern utveckling hand-

lade om *kvalitet*. SAK tillhandahåller service till många människor och kvaliteten är mycket viktig. System för uppföljning stärktes genom rekrytering av särskild personal för uppföljning och utvärdering vid regionkontoren. Upphandling av tredjepartsmonitorering är ett annat exempel på nya insatser för att säkerställa kvaliteten. Inom hela organisationen har enheter vidareutbildats inom sina respektive ansvarsområden, i allt från ledarskap till säkerhet, logistik, IT och internrevision.

Det tredje identifierade området i behov av intern utveckling var *kommunikation*. SAKs internkommunikation har lidit av att inte vara tillräckligt systematisk eller transparent. För att åtgärda detta har interna kommunikationsriktlinjer utvecklats.

LEDNING

Generalsekreterare Anna-Karin Johansson var baserad i Stockholm men arbetade periodvis i Afghanistan. Under våren 2016 meddelade Anna-Karin Johansson att hon inte avsåg att fortsätta sin anställning som löpte ut den sista februari 2017. Rekryteringsarbetet påbörjades omedelbart lett av SAKs ordförande, två styrelseledamöter och två representanter för SAKs personal.

SAKs landchef i Afghanistan Jörgen Holmström slutade sin anställning i juli 2016. Till ny landchef i Afghanistan utsågs Madeleine Jufors. En sedan 2015 nyinrättad position som biträdande landchef i Afghanistan är fortfarande vakant. Jens Rosbäck är landschef i Sverige samt chef för enheten för biståndssamordning. Dr Shah Mahmood är SAKs finanschef och baserad i Afghanistan, men arbetar periodvis också i Sverige.

ANSTÄLLDA

Den 31 december hade SAK 5 245 anställda i Afghanistan och Sverige. I Afghanistan var 3 966 personer projektanställd fältpersonal. Kontoret i Kabul hade 235 anställda och regionkontoren

drygt 1 258. Av personalen i Afghanistan är 72 % män och 28 % kvinnor. På Stockholmskontoret fanns 21 anställda varav 62 % var kvinnor.

STYRELSE OCH LEDNING

I SAKs styrelse ingår nio ordinarie ledamöter och två suppleanter. Under 2016 hölls sex ordinarie och ett konstituerande möte. Närvaro under 2016:

Avgick årsmötet 2016

- ✓ Siwita Nasser, 2 möten av 3
- ✓ Carin Runeson, 1 möte av 3

Sittande

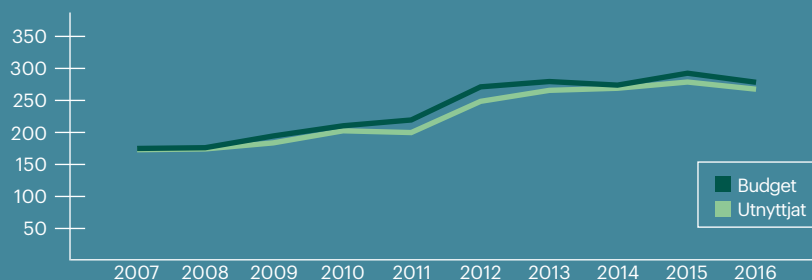
- ✓ Inger Axell, 6 möten av 7
- ✓ Freshta Dost (suppleant under våren) 6 möten av 7
- ✓ Anders Fänge, 7 möten av 7
- ✓ Kajsa Johansson (suppleant) 5 möten av 7
- ✓ Peder Jonsson, (ordförande) 7 möten av 7
- ✓ Dag Klackenbergs, 4 möten av 7
- ✓ Bengt Kristiansson, 6 möten av 7
- ✓ Hans Linde, 6 möten av 7
- ✓ Shirin Persson, 5 möten av 7

Tillträdde 2016

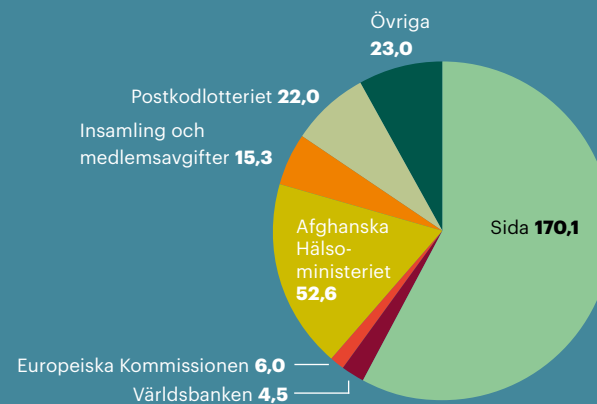
- ✓ Magnus Forsberg, 2 möten av 4
- ✓ Kasim Husseini (suppleant), 2 möten av 4

Styrelsens arbetsutskott sammanträdde en gång. Kerstin Thornberg och Eva-Stina Framvik omvaldes till internrevisorer av årsmötet, med Linnea Larsson och Claes Renström som suppleanter. Årsmötet valde Hamed Abassi, Camilla Ghouse, Stephanie Kilander, Kicki Lindholm till valberedning med Lennart Kotsalainen som sammankallande. Årsmötet fastställde upphandlingen av Fredrik Sjölander, KPMG, som auktoriserad revisor. SAKs verksamhet i Afghanistan granskades av A.F. Ferguson & Co, Price Waterhouse Coopers i Islamabad.

BUDGET OCH UTGIFTER 2007-2016 (MILJ KR)

INTÄKTER 2016 (MILJ KR)

FINANSIELL FEMÅRSÖVERSIKT (TUSEN KR)

	2016	2015	2014	2013*	2012
Verksamhetsintäkter	293 591	284 300	260 623	266 836	246 042
Ändamålskostnader	240 863	251 917	239 563	259 679	237 174
Insamlingskostnader	3 610	3 427	3 868	2 514	3 338
Administrationskostnader	24 201	24 888	17 095	8 172	7 616
Verksamhetsresultat	24 918	4 068	98	7 157	8 868
Resultat efter finansiella investeringar	24 918	4 401	175	7 327	10 788
Balansomslutning	140 851	105 022	10 5101	91 994	1131 13
Insamlings- och administrationskostnader i % av totala verksamhetsintäkter	9,5 %	10,0 %	8,0 %	4,0 %	4,5 %

* Jämförelsetal för 2013 har förändrats i och med omräkning enligt K3

Resultaträkning

(tkr)

	Not	2016	2015
Verksamhetsintäkter			
Medlemsavgifter	15	1 090	1 112
Gåvor	3,15	36 226	26 264
Bidrag fr allmänheten	3,15	11 822	13 471
Bidrag fr institutionella givare	3,15	235 326	241 766
Nettoomsättning	15	115	525
Övriga intäkter	15,16	9 012	1 163
Summa verksamhetsintäkter		293 591	284 300
Verksamhetskostnader			
Ändamålskostnader	4,5,15	-240 863	-251 917
Insamlingskostnader	4,5,15	-3 610	-3 427
Administrationskostnader	4,5,15	-24 201	-24 888
Summa verksamhetskostnader		-268 673	-280 233
Verksamhetsresultat		24 918	4 067
Resultat från finansiella investeringar			
Övriga ränteutäkter och liknande resultatposter		0	333
Räntekostnader och liknande resultatposter		0	0
Förvaltningskostnader		0	0
Summa resultat från finansiella investeringar		0	333
Resultat efter finansiella poster		24 918	4 400
Skatt på årets resultat		0	0
ÅRETS RESULTAT		24 918	4 400

Förändring av ändamålsbestämda medel			
Årets resultat enligt resultaträkningen (se ovan)	15	24 918	4 401
Utnyttjande av ändamålsbestämda medel från tidigare år		0	0
Ändamålsbestämning av medel	15	-15 873	-7 329
Överfört till rörelsereserv	15	-9 124	2 956
Kvarstående belopp för året/förändring balanserat kapital	15	-79	28

Balansräkning

(tkr)

	Not	2016	2015
TILLGÅNGAR			
Materiella anläggningstillgångar			
Inventarier	6	1	1
		1	1
Finansiella anläggningstillgångar			
Långfristiga värdepappersinnehav	7	1 261	1 151
Långfristiga fordringar	8	6 276	3 403
		7 537	4 553
Summa anläggningstillgångar		7 538	4 554
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar		0	107
Övriga fordringar		2 098	3 313
Fordringar beviljade men ännu ej utbetalade bidrag	3,11	3 175	1 162
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	9	1 310	2 523
		6 583	7 105
Kortfristiga placeringar		0	0
Kassa och bank	13	126 730	93 362
Summa omsättningstillgångar		133 313	100 468
SUMMA TILLGÅNGAR		140 851	105 022
EGET KAPTIAL OCH SKULDER			
Eget kapital			
Donationskapital		391	391
Rörelsereserv		33 814	21 777
Ändamålsbestämda medel, egen insamling		51 743	43 930
Ändamålsbestämda medel, Postkodlotteriet och Water for All		5 926	1 381
Balanserat kapital		1 930	2 010
		93 804	69 488
Avsättningar			
Avsättningar för pensioner och liknande poster		0	0
Avsättningar för skatter		0	0
Andra avsättningar	10	8 273	5 059
		8 273	5 059
Kortfristiga skulder			
Skulder till kreditinstitut		0	0
Leverantörsskulder		7 779	2 493
Skatteskulder		108	9
Skuld erhållna ej nyttjade bidrag	3,11	27 301	24 559
Övriga skulder	17	398	1 048
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	12	3 188	2 367
		38 773	30 475
SUMMA EGET KAPTIAL OCH SKULDER		140 851	105 022

Förändringar i eget kapital

	Donationskapital	Rörelsereserv	Ändamåls- bestämda medel, egen insamling	Ändamåls- bestämda medel, Postkodlotteriet och Water 4 All	Balanserat resultat inkl. årets resultat	Summa eget kapital
Ingående balans	391	21 777	43 930	1 381	2 009	69 488
Växelkurseffekt på ingående balanser i Afghanistan	-	2 913	(1 574)	(1 941)	-	(602)
Justerad ingående balans	391	24 690	42 356	(560)	2 009	68 886
Ändamålsbestämt	-	-	-	-	-	-
- av givaren	-	-	14 034	22 191	-	36 226
- av styrelsen	-	2 181	-	-	1 093	3 274
- av årsmötet	-	-	-	-	-	-
- överfört till rörelsereserven	-	6 943	-	-	-	6 943
-	-	-	-	-	-	-
Utnyttjat	-	-	(4 647)	(15 706)	(1 172)	(21 524)
-	-	-	-	-	-	-
Årets resultat	-	9 124	9 387	6 486	(79)	24 918
Vid årets utgång	391	33 814	51 743	5 926	1 931	93 804

Kassaflödesanalys

(tkr)

	Not	2016	2015
Den löpande verksamheten			
Verksamhetsresultat		24 919	4 401
Justeringar för poster som inte ingår i kassaflödet			
Avskrivningar och nedskrivningar		0	0
Kursdifferenser likvida medel		0	0
Vinst vid försäljning av inventarier		0	0
Förlust vid uträningar av inventarier		0	0
		24 919	4 401
Erhållen ränta		0	265
Erlagd ränta		0	-329
Betald inkomstskatt		0	0
Kassaflöde från den löpande verksamheten		24 919	4 337
förändringar av verksamhetskapital			
Förändringar i verksamhetskapital		-602	3 807
Förändringar av varulager		0	63
Förändringar av avsättningar		3 214	548
Förändringar av kortfristiga fordringar		-2 352	12 031
Förändringar av kortfristiga skulder		8 298	-8 770
Kassaflöde från den löpande verksamheten		8 559	7 680
<i>Investeringsverksamheten</i>			
Förvärv av materiella anläggningstillgångar		-110	600
Försäljning av materiella anläggningstillgångar		0	0
Kassaflöde från investeringsverksamheten		-110	600
<i>Finansieringsverksamheten</i>			
Upptagna lån		0	0
Amortering av skuld		0	0
Utbetald utdelning		0	0
Kassaflöde från finansieringsverksamheten		0	0
ÅRETS KASSAFLÖDE		33 368	12 617
Likvida medel vid årets början		93 362	80 745
Likvida medel vid årets slut	17	126 730	93 362

Not 1 Redovisnings och värderingsprinciper

Svenska Afghanistankommittén redovisnings och värderingsprinciper överensstämmer med årsredovisningslagen, BFNAR 2012:1 och FRILs styrande riktlinjer för årsredovisning med två undantag. Första undantaget: samtliga inventarier anskaffade med bidragsmedel kostnadsförs direkt. Andra undantaget: SAK redovisar även medel mottagna för vidareförmedling till partners som intäkt.

Intäkter

Intäkter värderas till det verkliga värdet av det som erhållits eller kommer att erhållas. SAK klassificerar sina intäkter i kategorierna medlemsavgifter, gåvor, bidrag, nettoomsättning och övriga intäkter.

Med medlemsavgift avses den avgift som en person inbetalar för medlemskap i föreningen. Medlemsavgifter redovisas vid inbetalning från medlemmen och intäkter redovisas över den tidsperiod som avses.

En tillgång som har givits till SAK utan krav på motprestation klassificeras som en gåva. Att ange ändamål enligt SAKs ordinarie kategorier för öronmärkning ses inte som krav på motprestation. Gåvor i form av penningbelopp och materiella gåvor av betydande värde redovisas som intäkt. Gåvor i form av tjänster eller materiella gåvor av ringa belopp redovisas inte som intäkt. Gåvor redovisas som intäkt när de erhållits.

En tillgång som har givits med krav på motprestation klassificeras som bidrag. När kraven för bidragets uppfyllts redovisas bidraget som en intäkt. Innan kraven är uppfyllda redovisas bidraget som en skuld. Bidrag som erhållits för att täcka vissa kostnader redovisas samma räkenskapsår som den kostnad bidraget är avsett för att täcka.

Insamlade medel består dels av föreningens direkt insamlade gåvor samt insamlade medel i form av bidrag genom Radiohjälpens kampanj Världens Barn, Water 4 All, Postkodlotteriet, Jochnick Foundation och Afghan Connection.

Intäkt vid försäljning redovisas vid försäljningstillfället och klassificeras som nettoomsättning.

Intäkter som inte faller under någon av ovanstående kategorier klassificeras under rubriken övriga intäkter.

SAK definierar en volontär som en person som frivilligt utifrån sin egen lust och vilja engagerar sig ideellt utan att få betalt. SAK inkluderar inte förtroendevald i begreppet volontär.

Kostnader

SAK använder FRILs kostnadsindelning: ändamålskostnader, insamlingskostnader och administrationskostnader.

Som ändamålskostnader klassificeras sådana kostnader som har direkt samband med att uppfylla organisationens syfte enligt dess stadgar. Alla kostnader i Afghanistan räknas som ändamålskostnader med undantag från en mindre del grundadministration. Som ändamålskostnader räknas också SAKs informationsarbete i Sverige eftersom det är en del av organisationens syfte enligt dess stadgar.

Insamlingskostnader är kostnader som är nödvändiga för att generera insamlingsintäkter. Hit räknas bland annat annonser, reklam, lönekostnader, tackbrev, utskick av gåvobrev, samt kostnader för värvning av månadsgivare och dylikt.

Administrativa kostnader är sådana som behövs för att administrera organisationen. Administrationen utgör en kvalitetsgaranti för ändamålet och för givaren. I administrationskostnader ryms kostnader för SAKs kansli i Stockholm, som hyreskostnader och andra driftskostnader för lokal och kommunikation, samt lönekostnader för administrativ personal. Kostnader för styrelsen och en mindre del av kostnaderna för administrativ personal i Afghanistan ingår också.

Alla organisationens leasingavtal redovisas som operationella, det vill säga leasingavgiften redovisas linjärt över leasingperioden.

Löpande ersättningar till anställda i form av löner och sociala avgifter och liknande kostnadsförs i takt med att de anställda utför tjänster. Pensionsförpliktelser klassificeras som avgiftsbestämda och redovisas som kostnad det år pensionen tjänas in.

Balansräkningen

Finansiella tillgångar värderas till det lägsta av bokfört värde och marknadsvärde.

Fodringar är redovisade till det belopp som de beräknas inflyta. Kundfordringar värderas individuellt.

Fodringar och skulder i utländsk valuta värderas till balansdagens kurs.

Varulager värderas till det lägsta av anskaffningsvärdet och verkligt värde.

Inventarier som ingår i föreningsverksamheten skrivs av på bedömd ekonomisk livslängd: Datorer på 3 år och övriga inventarier på 5 år. Inventarier anskaffade med bidragsmedel avskrivs direkt.

Ändamålsbestämda medel redovisas som post under eget kapital och motsvarar gåvor som ännu inte förbrukats och andra ändamålsbestämda medel. Rörelsereserven består av kapital som uppkommit genom resultat från främst bidragsverksamheten. Exempelvis ska EU-finansierade projekt rapporteras till en av EU bestämd växelkurs vilken inte är den samma som den verkliga växelkursen, detta ger ett positivt/negativt resultat.

En avsättning redovisas där SAK har ett juridiskt eller informellt åtagande som förväntas resultera i en framtida utbetalning. Avsättningar värderas till den bästa uppskattningen av det belopp som kommer att behöva erläggas.

Not 2 Uppskattningar och bedömningar

Det finns inga uppskattade värden förenade med SAKs årsredovisning av betydande art. SAK bedömer inte heller att det finns någon betydande finansiell risk för föreningen som kan överblickas vid upprättandet av årsredovisningen.

Not 3 Insamlade medel

	2016	2015
Gåvor som redovisats i resultaträkningen		
<u>Insamlade medel</u>		
Allmänheten	13 812	15 867
Företag	222	222
Postkodlotteriet	22 000	10 000
Water 4 All	191	175
Summa gåvor som redovisats i resultaträkningen	36 226	26 264
Gåvor som inte redovisats i resultaträkningen*	-	-
Bidrag som redovisats som intäkt		
<u>Insamlade medel</u>		
Radiohjälpen	3 272	5 270
Jochnick Foundation	1 072	1 503
Afghanistan Connection	7 478	6 698
Företag	-	-
Summa bidrag från allmänheten	11 822	13 471
Offentliga bidrag		
Sida 2015	170 148	180 938
Forum Syd programstöd 2015	-	-
Forum Syd Information 2014	-	-
EU	5 984	-
Afghanska hälsoministeriet (BPHS & EPHS)	52 595	47 774
WHO, FN	-	527
Finska ambassaden i Afghanistan	367	3 338
WFP	1 130	1 080
Världsbanken (NSP)	4 512	7 167
Övriga (små bidrag från olika givare)	589	942
Summa offentliga bidrag	235 326	241 766
Summa alla bidrag som redovisats som intäkt	247 149	255 237
Totalt insamlade medel består av		
Summa gåvor som redovisats i resultaträkningen	36 226	26 264
Gåvor som inte redovisats i resultaträkningen*	-	-
Summa bidrag från allmänheten	11 822	13 471
SUMMA INSAMLADE MEDEL	48 048	39 735

*SAK har mottagit gåvor i form av gratis seminarielokaler, främst från Hilton Slussen. Marknadsvärdet är okänt för SAK. SAK har också mottagit gratis pluggannonser från Västerbotten-Kuriren till ett värde av 85 Tkr, samt mindre gåvor från olika aktörer till ett värde av 3 Tkr.

Not 4 - Antal anställda, personalkostnader och arvoden till styrelsen

Antal anställda	2016		2015	
	Antal	Varav män	Antal	Varav män
Sverige	21	8	21	6
Afghanistan, utlandsanställda	13	9	14	11
Afghanistan, lokalanställda	1 261	999	1 231	983
Afghanistan, projektanställda	3 966	2 763	3 923	2 899
Pakistan, lokalanställda	1	1	1	1
Summa	5 262	3 780	5 190	3 900

Antalet anställda i Afghanistan och Pakistan motsvarar antalet anställda vid årets slut.
Antalet anställda i Sverige motsvarar medeltal anställda för året.

Styrelsen och ledande befattningshavare

	2016		2015	
	Antal	Varav män	Antal	Varav män
Styrelsen	9	6	9	5
Generalsekreterare	1	0	1	0
Ledning vid sidan av GS	4	3	3	3

Löner och övriga ersättningar

	2016	2015
Ledning och generalsekreterare	818	782
<u>Övriga anställda</u>	<u>155 355</u>	<u>162 960</u>
Sverige	8 750	8 167
Afghanistan, utlansanställda	9 456	9 006
Afghanistan, lokalanställda	76 402	77 107
Afghanistan, projektanställda	60 671	68 598
Pakistan, lokalanställda	75	82
Summa	156 173	162 960

Sociala avgifter

	2016	2015
Summa sociala avgifter	4 428	4 392
varav pensionskostnader	1 279	1 348

Styrelsen mottog ingen ersättning under 2016, inte heller under 2015.
Utav de totala pensionskostnaderna relaterar 191 (185) tkr till generalsekreteraren.

Volontärarbete

Det mesta av det volontärarbetet sker inom ramen för SAKs lokalkommittéer. Eftersom de är egna juridiska personer redovisas de inte inom ramen för SAKs årsredovisning. Men volontärarbete har också skänkts till SAKs nationella organisation. SAK tillämpar inte tidsredovisning för volontärer eftersom det skulle medföra för mycket administration för både volontären och organisationen. Uppskattningsvis har 9 individer bidragit med 355 timmar.

Avtal om avgångsvederlag

Uppsägning av generalsekreteraren från arbetsgivarens sida ska ske med ett års uppsägningstid. I det fall arbetsgivaren beslutar om arbetsbefrielse ska i förekommande fall semester uttas under den arbetsbefriade perioden. Lön från annan anställning under sådan arbetsbefriad period ska avräknas lönen från Svenska Afghanistankommittén.

Lån till ledande befattningshavare och transaktioner med närstående

Organisationen har inte lämnat några lån till ledande befattningshavare. Inte heller har det skett några transaktioner med närstående.

Not 5 Leasing

SAKs leasingavgifter motsvarar i stor utsträckning kontorshyra och viss kontorsutrustning.

Kontrakt för kontor och andra byggnader i Afghanistan singeras normalt med en uppsägningstid om 3 månader.

Kontraktet för kontoret i Stockholm löper fram till 2019-09-30, och förlängs sedan automatiskt med 3 år om ingen part säger upp avtalet.

	2016	2015
Leasingavgifter som är bokade som kostnader under året.	6 478	6 462

Framtida leasingavgifter som ska betalas:

	2016	2015
Inom 1 år (i Afghanistan)	3 259	4 636
Inom 1 år (i Sverige)	1 777	1 710
Inom 1 till 5 år (i Afghanistan)	2 071	2 871
Inom 1 till 5 år (i Sverige)	3 650	4 968
Senare än 5 år	0	0
	<u>10 756</u>	<u>14 185</u>

Not 6 Inventarier

	2016	2015
Ingående anskaffningsvärde	39 659	30 544
Kursdifferens IB Afghanistan	-2 734	3 499
Årets inköp	4 091	3 508
Avyttring	0	50
Försäljning	<u>1 665</u>	<u>2 059</u>
Utgående anskaffningsvärde	42 681	39 659
Ingående bidrag	39 657	30 543
Kursdifferenser IB Afghanistan	-2 734	3 499
Årets bidrag	4 091	3 508
Försäljning och avyttring	<u>1 665</u>	<u>2 108</u>
Utgående bidrag	42 679	39 657
Nettovärde	1	1

Not 7 Långfristiga värdepappersinnehav

	2016	2015
Ingående anskaffningsvärde	1 151	1 762
Förvärv	110	251
Försäljningar	<u>0</u>	<u>-862</u>
Utgående anskaffningsvärde	1 261	1 151
Ingående ackumulerade nedskrivningar	0	-11
Årets nedskrivningar	0	0
Återinförda nedskrivningar	<u>0</u>	<u>11</u>
Utgående ackumulerade avskrivningar	0	0
Utgående redovisat värde	1 261	1 151
	Redovisat värde	Marknadsvärde
Swedbank Robur Likvidietsfond	1 228	1 244
Swedbank Robur Humanfondfond	<u>32</u>	<u>35</u>
Summa	1 261	1 279

Not 8 Långfristiga fordringar

	2016	2015
Ingående anskaffningsvärde	3 403	2 686
Tillkommande fordringar	5 673	3 107
Amorteringar, avgående fordringar	-2 526	-2 710
Växelkursdifferens	<u>-273</u>	<u>320</u>
Utgående anskaffningsvärde	6 276	3 403
Ingående ackumulerade nedskrivningar	0	0
Årets nedskrivningar	0	0
Återinförda nedskrivningar	<u>0</u>	<u>0</u>
Utgående ackumulerade nedskrivningar	0	0
Utgående nettovärde	6 276	3 403

Not 9 Förutbetalade kostnader och upplupna intäkter

	2016	2015
Förutbetalad hyra	940	1 656
Upplupen ränta	0	0
Övriga poster	<u>371</u>	<u>866</u>
	1 310	2 523

Not 10 Avsättningar

10a Försäkringsfond för afghansk personal

	2016	2015
Ingående balans	1 157	1 019
Årets avsättningar	543	531
lanspråkstagna belopp	-385	-397
Växelkursdifferens	<u>29</u>	<u>4</u>
Utgående balans	1 344	1 157

10b RAD och försörjningsmöjligheter

	2016	2015
Ingående balans	3 902	3 491
Årets avsättningar	3 340	95
lanspråkstagna belopp	0	-100
Växelkursdifferens	<u>-313</u>	<u>416</u>
Utgående balans	6 929	3 902

Not 11 Givarbalanser

Givare	Fordran		Skuld		Status av projekt
	2016	2015	2016	2015	
Sida	-	-	8 543	5 158	Nuvarande Sida-avtal löper på tre år. Det finns flexibilitet i avtalen att flytta medel mellan åren. Kvarvarande medel kommer att nyttjas under 2017.
Forum Syd	-	-	-	633	Alla medel från tidigare avtal har skrivits av. Alla avtal är avslutade och ForumSyd har accepterat SAKs slutrapporter.
Europeiska Kommissionen	1 517	-	-	132	Gamla projekt är avslutade och balanser har skrivits av. Projektet fotsätter och medel kommer att föras över till SAK under första kvartalet 2017.
Afghanistan Connection	329	671	-	-	Jochnick Foundation har samtyckt till att SAK använder kvarvarande balans under 2017. Ett nytt 3-årsavtal kommer att påbörjas under 2017.
Jochnick Foundation	-	-	129	111	Projektet fortsätter.
Radiohjälpen	-	-	647	303	Projektet fortsätter och balansen kommer att skrivas av 2017 . Överskottet beror främst på växelkursdifferenser.
Finlands Ambassad i Afghanistan	-	-	90	497	Projektet kommer att fortsätta, men med ett nytt namn (Citizen Charter).
Världsbanken (NSP)	-	-	17 727	3 046	Projektet fortsätter.
Afghanska hälsoministeriet	1 239	-	-	13 595	Projektet fortsätter.
Health Net	-	182	-	-	Projektet fortsätter.
WHO	-	-	70	140	Projektet fortsätter.
WFP	89	238	-	-	Projektet fortsätter.
Övrigt	-	71	95	944	Små projekt, vissa fortsätter under 2017, andra avslutas och balanser skrivs då av under 2017.
Summa	3 175	1 162	27 301	24 559	

Not 12 Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

	2016	2015
Upplupen ränta	0	0
Semesterskuld	1 748	1 323
Upplupna sociala avgifter	252	208
Förutbetalda medlemsavgifter	526	541
Övrigt	662	836
	3 188	2 908

	2016	2015
Kotanter	279	523
Banktillgodohavanden	126 450	92 840
Kortsiktiga placeringar att likställa med likvida medel.	0	0
	126 730	93 362

Not 14 Väsentliga händelser efter årsskiftet

Under första kvartalet har SAK arbetat intensivt med att ta fram ett underlag till beslut för ny strategisk plan för åren 2018 - 2021. Planen kommer enligt styrelsens instruktion att bygga vidare på både utvecklingsmål och strategiska mål i planen 2014 - 2017, men också innehålla mål för intern utveckling av organisationen inklusive stödfunktioner. Vidare ska särskild hänsyn tas till behovet av flexibilitet i SAKs planering och att den externa kontexten kan förändras snabbt.

Intäkter och kostnader 2016

(tkr)

Not 15

INKOMSTKÄLLOR	MOTTAGNA MEDEL 2016	ÄNDAMÅLSKOSTNADER									TOTALA KOSTNADER 2016	NETTOEFFEKT GIVARBALANS	ÅRETS RESULTAT	
		Information och medlems-aktiviteter Sverige	Utbildning	Hälsa	RAD	Landsbyggs-utveckling	Program-utveckling och stöd	Investeringar	Insamling	Ledning och administration				
Medlemsavgifter	1 090	1 060	0	0	0	0	0	0	0	0	112	1 172		-82
Medlemsavgifter	1 090	1 060	0	0	0	0	0	0	0	0	112	1 172		-82
Gävor	36 226	2 603	5 371	1 955	5 569	173	921	0	3 610	152	20 353			15 873
Egen insamling	14 034	592	17	428	0	0	0	0	3 610	0	4 647			9 387
Postkodlotteriet	22 000	2 011	5 354	1 527	5 569	0	921	0	0	152	15 533			6 467
Atlas Copco (Water 4 All)	191	0	0	0	0	173	0	0	0	0	173			19
Bidrag fr allmänheten	12 551	0	8 600	0	3 134	0	0	0	0	89	11 822		729	0
Radiohjälpen	3 955	0	138	0	3 134	0	0	0	0	0	3 272		682	0
Jocknick Foundation	1 109	0	1 002	0	0	0	0	0	0	70	1 072		37	0
Afghanistan Connection	7 487	0	7 459	0	0	0	0	0	0	19	7 478		9	0
Offentliga bidrag	241 433	1 676	59 312	67 679	41 255	26 849	12 585	2 122	0	23 848	235 326		6 107	0
SIDA kärnstöd 2014	175 000	38	58 945	16 449	35 271	22 552	12 585	2 122	0	20 899	168 860		6 140	0
SIDA Information/Intern	1 400	1 288	0	0	0	0	0	0	0	0	1 288		112	0
SIDA TEMP-projektet	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		0	0
Forum Syd	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		0	0
EU	4 656	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		0	0
Afghanska Hälsoministeriet (BPHS & EPHS)	38 852	0	0	49 862	0	0	0	0	0	2 732	52 595		-13 743	0
WHO	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		0	0
Finska Ambassaden i Afghanistan	0	0	367	0	0	0	0	0	0	0	367		-367	0
WFP	1 260	0	0	1 130	0	0	0	0	0	0	1 130		130	0
Världsbanken (NSP)	19 438	0	0	0	0	4 297	0	0	0	215	4 512		14 925	0
Övriga	828	350	0	238	0	0	0	0	0	2	589		239	0
Försäljning	115	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		0	115
Försäljning	115	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		0	115
Övrigt	9 012	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		0	9 012
Räntor, kursdifferenser etc.	2 069	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		0	2 069
Övriga intäkter	6 943	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		0	6 943
SUMMA	300 427	5 338	73 283	69 634	49 958	27 022	13 506	2 122	3 610	24 201	268 673		6 836	24 918
		240 863												

Not 16 Övriga intäkter

	2016	2015
Avskrivna osäkra fordringar och skulder	-2 489	0
Resultat av avslutade projekt	9 432	0
Växelkurs vinst/förlust 2016	1 115	1 163
Resultat av pågående projekt	954	0
Totalt	9 012	1 163

Not 17 Ränteskulder till givare

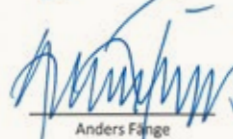
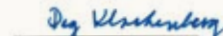
	2016	2015
Sida	3	322
EC	0	0
Radiohjälpen	0	4
Totalt	3	327

Stockholm

2016-03-18

Peder Jonsson
Ordförande

Bengt Kristiansson
Vice Ordförande
Inger Axell
Hans Linde
Shirin Persson
Anders Fänge
Freshta Dost
Dag Klackenborg
Magnus Persberg

Min revisionsberättelse har lämnats 31/3 2017

Fredrik Sjölander
Auktoriserad revisor, KPMG

Revisionsberättelse

Till årsmötet i Svenska Afghanistankommittén, org. nr 802010-4850

Rapport om årsredovisningen

Uttalanden

Jag har utfört en revision av årsredovisningen för Svenska Afghanistankommittén för år 2016.

Enligt min uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av föreningens finansiella ställning per den 31 december 2016 och av dess finansiella resultat och kassaflöde för året enligt årsredovisningslagen. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar.

Jag tillstyrker därför att årsmötet fastställer resultaträkningen och balansräkningen för föreningen.

Grund för uttalanden

Jag har utfört revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionssed i Sverige. Mitt ansvar enligt dessa standarder beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar. Jag är oberoende i förhållande till föreningen enligt god revisionssed i Sverige och har i övrigt fullgjort mitt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Jag anser att de revisionsbevis jag har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för mina uttalanden.

Styrelsens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för att årsredovisningen upprättas och att den ger en rättvisande bild enligt årsredovisningslagen. Styrelsen ansvarar även för den interna kontroll som den bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel.

Vid upprättandet av årsredovisningen ansvarar styrelsen för bedömningen av föreningens förmåga att fortsätta verksamheten. Den upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om styrelsen avser att likvidera föreningen, upphöra med verksamheten eller inte har något realistiskt alternativ till att göra något av detta.

Revisorns ansvar

Mina mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida årsredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller mina uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller fel och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen.

Som del av en revision enligt ISA använder jag professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

- identifierar och bedömer jag riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för mina uttalanden. Risken för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på fel, eftersom oegentligheter kan innefatta agerande i maskopi, förfalskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern kontroll.
- skaffar jag mig en förståelse av den del av föreningens interna kontroll som har betydelse för min revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala mig om effektiviteten i den interna kontrollen.

- utvärderar jag lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i styrelsens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.
- drar jag en slutsats om lämpligheten i att styrelsen använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av årsredovisningen. Jag drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevisen, om huruvida det finns någon väsentlig osäkerhetsfaktor som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om föreningens förmåga att fortsätta verksamheten. Om jag drar slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, måste jag i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i årsredovisningen om den väsentliga osäkerhetsfaktorn eller, om sådana upplysningar är otillräckliga, modifiera uttalandet om årsredovisningen. Mina slutsatser baseras på de revisionsbevis som inhämtas fram till datumet för revisionsberättelsen. Dock kan framtida händelser eller förhållanden göra att en förening inte längre kan fortsätta verksamheten.
- utvärderar jag den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i årsredovisningen, däribland upplysningarna, och om årsredovisningen återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.

Jag måste informera styrelsen om bland annat revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den. Jag måste också informera om betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland de eventuella betydande brister i den interna kontrollen som jag identifierat.

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar samt stadgar

Uttalande

Utöver min revision av årsredovisningen har jag även utfört en revision av styrelsens förvaltning för Svenska Afghanistankommittén för år 2016.

Jag tillstyrker att årsmötet beviljar styrelsens ledamöter ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Grund för uttalande

Jag har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Mitt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar. Jag är oberoende i förhållande till föreningen enligt god revisionssed i Sverige och har i övrigt fullgjort mitt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Jag anser att de revisionsbevis jag har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för mitt uttalande.

Styrelsens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för förvaltningen.

Revisorns ansvar

Mitt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed mitt uttalande om ansvarsfrihet, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot i något väsentligt avseende företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningskyldighet mot föreningen.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningskyldighet mot föreningen.

Som en del av en revision enligt god revisionssed i Sverige använder jag professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Granskningen av förvaltningen grundar sig främst på revisionen av räkenskaperna. Vilka tillkommande granskningsåtgärder som utförs baseras på min professionella bedömning med utgångspunkt i risk och väsentlighet. Det innebär att jag fokuserar granskningen på sådana åtgärder, områden och förhållanden som är väsentliga för verksamheten och där avsteg och överträdelser skulle ha särskild betydelse för föreningens situation. Jag går igenom och prövar fattade beslut, beslutsunderlag, vidtagna åtgärder och andra förhållanden som är relevanta för mitt uttalande om ansvarsfrihet.

Stockholm den 31 mars 2017

Fredrik Sjölander
Auktoriserad revisor

Revisionsberättelse SAK 2017

Föreningsrevisorerna

Föreningsrevisorernas rapport avseende Svenska Afghanistankommitténs verksamhet för år 2016.

Undertecknade ordinarie föreningsrevisorer valdes vid Svenska Afghanistankommitténs årsmöte den 29 maj 2016.

Föreliggande rapport är resultatet av vår granskning av SAK:s verksamhet under 2016. Granskningen har följt riktlinjer för föreningsrevisorer, som godkändes av SAK:s årsmöte den 5-6 maj 2001.

Vi har tagit del av protokollet från årsmötet den 29 maj 2016. Vi har också tagit del av föreningsstyrelsens samtliga protokoll under år 2016, samt arbetsplaner, strategidokument, rapporter och utredningar som tillställts styrelsen under året. Vi har ställt frågor och bett om enskilda svar från ordföranden och varje enskild styrelsemedlem, då dessa är valda av och personligen ansvariga inför årsmötet angående hur säkerhetsläget påverkar SAK:s arbete, vilka kontroll och kvalitetsrutiner som finns för att säkerställa att information som styrelsen behöver för att leda verksamheten är korrekt och fullständig och hur kommunikationen fungerar mellan föreningsstyrelse och lokalkommittéer. Endast ordförande har besvarat frågorna.

Vi har också tagit del av dokument och deltagit i föreningssammanskomster som berör dessa frågor där en bättre kommunikation mellan föreningsstyrelse och lokalkommittéer har efterfrågats liksom en tredjepartsmonitorering av verksamheten i Afghanistan. Frågan om transparens i verksamheten i Afghanistan och Sverige har lyfts. Den förvärrade säkerhetssituationen har inneburit svårigheter, som kräver en än större vaksamhet och uppföljning av säkerhetssituationen vilket finns dokumenterat.

Utifrån den genomförda verksamhetsrevisionen rekommenderar vi föreningsrevisorer ansvarsfrihet för SAK:s styrelse för verksamhetsåret 2016.

2017 04 05 .

Kerstin Thornberg

Eva-Stina Framvik

Öppenhet och ansvar

DIALOG OM PLANER OCH RESULTAT

Rättighetsbaserat arbete ställer höga krav på öppenhet och ansvarstagande. Interna regelverk räcker inte för att säkerställa att regler följs, en kultur av stolthet i förvaltningen och i att följa god sed är väsentligt.

Förtroendet hos målgrupper, anställda, myndigheter, medlemmar och givare är centralt. Det är deras tid, engagemang och medel som gör förändring möjlig. Förtroende och engagemang kan byggas genom lyhördhet, god information, öppna processer och ansvarstagande för den påverkan vårt arbete har på människors liv.

Vi strävar efter att alltid visa hur vi använder våra resurser och vilka resultat vi når. För att veta mer om eller granska vårt arbete välkomnar vi alla att ta del av mer material på vår hemsida www.sak.se.

Där finns bland annat SAKs strategiska plan för 2014–17 liksom rapporter från vår verksamhet. Protokoll från styrelse- och årsmöten publiceras efter justering på www.sak.se.

KONTAKTA OSS!

Om du har synpunkter på denna årsredovisning eller frågor om våra planer, resultat eller dokument är du mer än välkommen att kontakta oss – skicka ett e-mail till info@sak.se eller ring SAK på telefon 08-545 818 40.

SVENSKA AFGHANISTANKOMMITTÉN

Sverige	Afghanistan
---------	-------------

Malmgårdsvägen 63, 3 tr 116 38 Stockholm 08-545 818 40 info@sak.se www.sak.se	Jalalabad Main Road, Paktia Kot PO Box 5017 Kabul, Afghanistan info@sca.org www.swedishcommittee.org
--	--